

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI

YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ZİHİN ENGELLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE
KULLANILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aynure Fıçıcı

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Üzümsoy

Lefkoşa
Eylül, 2013

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

**YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ZİHİN ENGELLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE
KULLANILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aynure Fıçıcı

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu

**Lefkoşa
Eylül, 2013**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim
Dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu – Yakın Doğu Üniversitesi

Yard. Doç. Dr. Murat Tezer – Yakın Doğu Üniversitesi

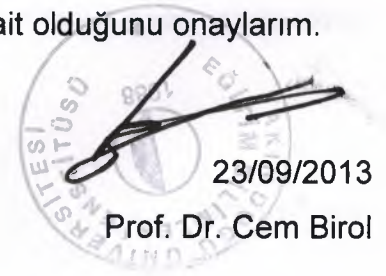

Dr. Mukaddes Demirok – Yakın Doğu Üniversitesi

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

23/09/2013
Prof. Dr. Cem Birol

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, yüksek lisans programı gereği hazırlanan bu çalışma,yaratıcı drama yönteminin, zihin engelli çocukların eğitimindeki etkilerini araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Beş bölümden oluşan bu araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın problem durumu,amaç, alt amaçlar,önem, sınırlılıklar,varsayımlar, tanımlar ve kısaltmalara yer verilmiştir.İkinci bölümünde araştırmanın kavramsal temeli ile ilgili araştırmalar üzerinde durulmuştur.Üçüncü bölümde araştırma modeli,çalışma grubu,veri toplama aracı ve verilerin toplanması,uygulama ve verilerin çözümlenmesi yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.Dördüncü bölümde araştırmada elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.Beşinci bölümde ise araştırmada elde edilen bulgulara yönelik sonuçlara ve bu sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sürecinde fikir, yardım, katkı ve maddi-manevi destekleriyle yanımda olan herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Öncelikle araştırma sürecinde her türlü görüş ve destekleriyle yanımda olan, yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer tez danışmanım Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu ile Yard. Doç. Dr. Murat Tezer, Yard. Doç. Dr. Çiğdem Hürsen ve Dr. Mukaddes Demirok hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen eşime ve canımdan çok sevdiğim kızım Yağmur'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca benim her fikir ve düşüncelerimi destekleyen cennetdeki meleğim anneme ruhun şad olsun demek isterim.

Aynure Fıçı

ÖZET

YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ZİHİN ENGELLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE KULLANILMASI

Fıçı, Aynure

Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu

Eylül 2013

Bu araştırmada yaratıcı drama yönteminin, zihin engelli çocukların eğitiminde kullanılmasının yarattığı etkilerin incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yarı deneysel desen çerçevesinde gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu; Girne Özel Eğitim Merkezinde (GÖEM) öğrenimini sürdürmekte olan 34 zihinsel engelli çocuk oluştururken, yapılan çalışmada üç hafta boyunca yaratıcı drama temelli etkinlikler uygulanarak; bu etkinliklerin, zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerileri ve hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeyleri üzerindeki etkiler incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki kısımdan oluşan gözlem formu aracılığı ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise frekans (f), yüzdeler (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (SS) kullanılmıştır.

Araştırmada; yaratıcı drama yönteminin zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerileri ve hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeyleri üzerinde olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

CREATIVE DRAMA EDUCATION METHOD FOR USING THE MENTALLY HANDICAPPED CHILDREN

Fiğici, Aynure

MA, Division of Curriculum and Instruction

Supervisor, Assist. Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu

September 2013

In this study, the method of creative drama, education of mentally retarded children were examined and evaluated the effects of the use.

The study group carried out within the framework of quasi experimental design; Kyrenia Special Education Center continuing education of the 34 children with mental disabilities, creating a three-week study conducted by applying creative drama-based activities, these activities, daily living skills to children with mental disabilities and life science course, some of the examined the effects on levels of learning concepts.

The data obtained from the study, developed by the researcher collected through observation form consisting of two parts. For the analysis of the data obtained from the frequency (f), percentage (%), mean ($\bar{X}$), standard deviation (SS) is used.

Research, creative drama method in daily living skills, and life science in mentally retarded children learning course on the level of some of the concepts contributed positively concluded

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
	No
JÜRI ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	I
ÖNSÖZ	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar	VII
ŞEKİLLER	VIII
BÖLÜM	
1. Giriş	1
Problem	1
Amaç	8
Önem	9
Varsayımlar	10
Sınırlıklar	10
Tanımlar	11
Kısaltmalar	11
BÖLÜM	
2. Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	13
Kavramsal Çerçeve	13
İlgili Araştırmalar	31
BÖLÜM	
3. Yöntem	37
Araştırma Modeli	37
Çalışma Grubu	37
Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması	38
Uygulama	38

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	39
---	----

BÖLÜM

4. Bulgular ve Yorumlar	40
Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 1. Hafta Gözlem Sonuçları	40
Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 1.Hafta Gözlem Sonuçları.....	41
Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 2. Hafta Gözlem Sonuçları	43
Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 2. Hafta Gözlem Sonuçları	44
Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 3. Hafta Gözlem Sonuçları	46
Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 3. Hafta Gözlem Sonuçları	47
Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin Elde Edilen 1.Hafta, 2.Hafta ve 3.Hafta Verilerinin Karşılaştırılması	49
Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin Elde Edilen 1.Hafta, 2.Hafta ve 3.Hafta Verilerinin Karşılaştırılması	50

BÖLÜM

5. Sonuçlar ve Öneriler	51
Sonuçlar	51
Öneriler	52
Kaynakça	54
Ekler	63

TABLÖLAR

	Sayfa
	No
Tablo 1. Zihinsel Engelli Bireylerin Psikolojik Sınıflandırması	14
Tablo 2. Yaratıcı Drama ve Oyun Arasındaki Farklılıklar	21
Tablo 3. Zihinsel Engelli Çocukların Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler	33
Tablo 4. Gözlem Formuna İlişkin Puan Sınırları	34
Tablo 5. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 1. Hafta Gözlem Sonuçları	35
Tablo 6. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Durumlarına İlişkin 1. Hafta Gözlem Sonuçları	37
Tablo 7. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 2. Hafta Gözlem Sonuçları	38
Tablo 8. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 2. Hafta Gözlem Sonuçları	40
Tablo 9. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 3. Hafta Gözlem Sonuçları	41
Tablo 10. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Durumlarına İlişkin 3. Hafta Gözlem Sonuçları	43

ŞEKİLLER

		Sayfa No
Şekil 1.	Eğitim ve Drama Arasındaki İlişki	22
Şekil 2.	Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 1.Hafta Sonucu	36
Şekil 3.	Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 1.Hafta Sonucu	38
Şekil 4.	Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 2.Hafta Sonucu	39
Şekil 5.	Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 2.Hafta Sonucu	41
Şekil 6.	Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 3.Hafta Sonucu	42
Şekil 7.	Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 3.Hafta Sonucu	44
Şekil 8.	Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin Elde Edilen 1.Hafta, 2.Hafta ve 3.Hafta Verilerinin Karşılaştırılması	44
Şekil 9.	Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin Elde Edilen 1.Hafta, 2.Hafta ve 3.Hafta Verilerinin Karşılaştırılması	45

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıklarıyla beraber, araştırma süreci kapsamında geçen bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Problem

Dünya, bilim ve teknolojide meydana gelen gelişim ve değişimebağlı olarak eğitim sistemi de günümüzde farklı şekillerde irdelenmeye başlanarak, farklı bir boyut kazanmıştır. Eğitim, en basit anlamda bireyde davranış değiştirme süreci olarak tanımlansa da literatürde eğitim kavramına ilişkin pekçok tanıma rastlamak mümkündür.

Akçay (2006)eğitimi planlı ve programlı değişmeler içeren bir süreç olarak tanımlamaktadır. Benzer olarak; Demirel ve Kaya (2007), yaptıkları tanımda eğitimin seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin, özellikle de okulun etkisi altında sosyal yeterlik ve en iyi şekilde gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreç olduğunu belirtirken; Uzunboylu ve Hürsen (2011) ise eğitimin en genel anlamda bireyin toplum standartlarını, inançlarını ve yaşam yollarını kazanmasında etkili olan sosyal süreçlerin tümü olduğunu belirtmektedirler. Bu bilgilerden ve alanyazında yer alan tanımlamalardan yola çıkarak eğitim kavramına yönelik aşağıdaki ifadelere yer verilebilir:

- Eğitim bir süreçtir,
- Eğitim sonunda bireyde değişme olmalıdır,
- Bireyde görülen değişim istendik yönde olmalıdır,
- Eğitimde amaç vardır,
- Eğitim kalıcı olmalıdır,

- Eğitim bireye çeşitli davranışlar kazandırır.

Öğretim kavramı da eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Kuzgun ve Deryakulu (2004), bu kavrama yönelik yaptıkları tanımda öğretimin belirli bir kurumsal yapılanma içinde, önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda, bireyin bu amaçlara ulaşmasını sağlamak üzere, planlı ve programlı bir biçimde sürdürülen etkinliklerin bütünü olduğunu ifade etmektedirler. Uzunboylu ve Hürsen (2008) ise öğretimin, sınırları önceden belirlenmiş belirli bir süreci kapsayan, planlı ve programlı olan ve bireyde sadece istendik davranış kazandırmayı hedefleyen bir yapıya sahip olması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Günümüzde, eğitim ve öğretim ortamlarında en belirgin özelliklerinden biri de bireylerdeki bireysel farklılıkların dikkate alma gereksinimidir. Bununla birlikte; özürlü ve normal bireylerden farklı özellikleri belirgin bir şekilde fark edilebilen bireyler toplum içinde de kendilerini belli etmektedir.

Eğitim ve öğretim, zihinsel engelli bireylerin gerek bedensel gerek sosyal gerekse de kültürel boyutta gelişiminde büyük rol oynamaktadır. Bunun yanında; Köse'ye (2005) göre; zihinsel engelli bireylere, toplum içerisinde yer edinmeleri ve toplumda kabul görmeleri açısından günlük beceriler kazandırmak büyük önem taşımaktadır. İşte bu noktada özel eğitimin gerekliliği vurgulanmalıdır.

Özel eğitim, zihinsel yetersizlik gösteren bireylerin; sosyal, öz bakım, dil ve iletişim becerilerindeki düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazanması amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği öğretim düzenlemelerini içermektedir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006). Özsoy, Özyürek ve Eripek (2002) özel eğitimi; bireylerin, zihinsel, iletişim, devim ve uyumsal gelişimlerinde önemli eksiklik meydana getiren noktaların yok edilmesi ya da etkisinin azaltılması amacı ile eğitsel etkinliklerin düzenlenmesi çalışmaları olarak tanımlamışlardır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında özel eğitimin en genel amaçları ise şunlardır:

- Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,
- Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,
- Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar.

Benzer olarak Kulaksızoğlu (2003) zihinsel engelli bireylerin yaşam işlevlerini geliştirerek, bağımsız yaşam becerilerini kazandırmanın özel eğitimin temel amaçlarından biri olduğunu ifade etmektedir. Fetko, Schuster, Harley ve Collins'e (1999) göre; özel eğitimde yer alan uzmanlar ve ebebeynlerin en temel amacı; zihinsel engelli olarak nitelendirilebilecek çocukların; ev, okul ve toplumsal hayata başarılı bir şekilde katılımına olanak sağlamaktır.

Özel eğitimdeki hedeflerin yanı sıra zihinsel engelli olarak nitelendirilen bireylerin benlik özellikleri de büyük önem taşırken, zihinsel engelli bireyleri benlik özelliklerine göre sınıflara ayırmak mümkündür. Bu sınıflandırmalardan biri psikolojik sınıflandırmalardır. Gençay (2007), psikolojik sınıflandırmada zihinsel engelli çocuklara uygulanan zeka testinin sonucuna göre elde edilen zeka bölümünün temel alındığını ifade etmektedir. Uygulanan testin değerlendirme kriterlerine göre zihin engelli çocuklar dört grupta incelenmektedir. Bunlar:

- Hafif derecede zihinsel engelliler
- Orta derecede zihinsel engelliler
- Ağır derecede zihinsel engelliler
- Çok ağır derecede zihinsel engelliler'dir.

Zihinsel engelli çocukların gelişim özelliklerine bakılacak olursa en fazla göze çarpan özelliklerden biri de genellikle tüm gelişim alanlarında

yaşıtlarına oranla sınırlılık göstermeleridir. Bıyıklı (1988), zihinsel engelli bir çocuğun, kendi yaşıtlarına göre öğrenme, kavrama, beceri ve toplum içinde kendine yer edinme gibi konularda geride olduğunu ifade etmektedir. Gençay (2007) ise zihinsel engelli olarak nitelendirilebilecek bir çocuğun aşağıdaki özelliklere sahip olduğunu belirtmektedir:

- Öğrenme güçlükleri yaşarlar,
- Kavramları zor ve uzun bir sürede öğrenirler,
- Dikkat süreleri kısa, aynı zamanda dağınıktır,
- İlgileri kısa süredir,
- Yeni durumlara uymakta güçlük yaşarlar,
- Genelleme yapmakta ve kazanmış oldukları bilgileri transfer etmekte güçlük yaşarlar,
- Yakın çevrelerine ilgi duymakla birlikte, içinde oldukları mekan ve zamanla daha çok ilgilenirler,
- Ödüllendirmeleri severler,
- Duyu ve motor problemleri mevcuttur,
- Günlük yaşamsal becerileri yetersiz olmaktadır,
- Sosyal beceri ve ilişkilerde sorun yaşarlar.

Topaloğlu, Karabulut ve Cebeci (2003) ise zihinsel engelli olarak nitelendirilebilecek bir bireyin, aşağıdaki semptomları gösterdiğini ifade etmektedir:

- Öğrenmede yavaşlık,
- Dikkat dağınıklığı,
- Konuşma bozukluğu,
- Duyu ve motor problemleri,
- Günlük yaşamsal beceriler geliştirmede sorunlar,
- Sosyal ilişkilerde yetersizlik.

Yukarıda bir takım benlik özellikleri belirtilen ve zihinsel engelli olarak kabul edilen bireylere eğitim olanağı sağlandığında, kendi değerleri doğrultusunda toplum içinde kendilerine yer edebilirler. Zihinsel engelli

bireylerin eğitiminde şu ilkeler dikkate alınmaktadır(Özsoy,Özyürek ve Eripek, 1997):

- Her çocuğun eğitim hakkı vardır,
- Özel eğitim, genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır,
- Özel eğitime gereksinim duyan her çocuk, sahip olduğu özrün türüne bakılmaksızın bu hizmetten yararlanır,
- Özel eğitimde bireysellik esas alınmaktadır,
- Özel eğitime gereksinim duyan çocukların, kendi yaşlıları arasında eğitilmesi esas alınmaktadır,
- Özel eğitimde; süreklilik ve işbirliği esas alınmaktadır,
- Özel eğitimde planlama ve yürütme esas alınmaktadır.

Zihinsel engelli bireyleri ve onların davranışlarını tanıyıp, anlamak onlar için gerekli eğitim ortamlarının düzenlenmesi konusunda oldukça önem taşır. Gençay (2007) zihinsel engelli bireylere yönelik etkin eğitim sürecinin; zihinsel engelleri tanıma, yardımları belirleme, araştırma ve teoriye dönüştürme ve kurum ile ilgili servislerle koordinasyonun sağlanması şeklinde yürütüldüğünü ifade etmektedir. Bununla beraber; Özer (2001) zihinsel engellilerin eğitiminde, esas alınması gereken bir takım ifadeler yer vermektedir. Bunlar;

- Başarılı yaşantılar sunma,
- Geri dönüt sunma,
- Bireyin yeterlilik düzeyini değerlendirme,
- Öğretilcek içerik veya davranışları analiz etme,
- Bilgilerin transferinde gerekli yardımı sağlama,
- Öğretilen içeriğin tekrar edilmesini sağlama,
- Öğrenmeyi güdüleme.

Zihinsel engelli bireylerin eğitiminde kullanılabilecek farklı öğretim yöntem ve teknikleri, gerek öğretilcek içeriğin yeterli oranda anlaşılabilmesi gerekse de bireylerin günlük yaşam becerilerini geliştirmede büyük önem taşımaktadır. Bu yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir. Üstündağ (2002) yaratıcı drama yöntemine ilişkin yapmış olduğu tanımda; yaratıcı

drama yönteminin; bir sözcük, kavram, davranış veya yaşantıyı tiyatro tekniklerinden yararlanarak aktarılması etkinliklerini içerdiğini ifade etmektedir. Önder' (2001) göre; yaratıcı drama;esnek bir yapıya sahip olmakla birlikte, bir takım temel kurallar içeren ve çocuklar tarafından oynanan bir grup oyunu gibi algılanabilen etkinliklerin tümüdür.

Adıgüzel (2006), yaratıcı dramanın gönüllüğün esas olduğu bir grup etkinliği olduğunu ifade ederek, yaratıcı dramanın tiyatro tekniklerinden yararlandığı belirtmektedir. Karadağ ve Çalışkan (2005) ise yaratıcı drama yöntemini; katılımcıların birlikte yarattığı, yazılı bir metin olmaksızın oynanılan bir oyun şeklinde tanımlamıştır. Benzer olarak Wright (2006) yaratıcı dramanın, temelde bireylerin birbirleriyle iletişim ve rol yapma yeteneklerini barındırdığını ifade etmektedir. Warner ve Andersen (2004) ise yaratıcı drama yönteminin, müfredat konularından bağımsız olarak öğretmen ve öğrencilerin etkin katılımlarını ve kendi deneyimlerini içerdiğini belirtmektedir.

Üstündağ (1998) yaratıcı dramanın genel amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Bireylerde yaratıcılığı geliştirme,
- Bireylerde eleştirel düşünme gücünü geliştirme,
- Sosyal gelişim ve başka bireylerle işbirliği içinde çalışma alışkanlığı kazandırma,
- Bireylerin kendilerine olan güvenini artırma,
- Dil ve iletişim becerilerini geliştirme,
- Bireylerde empati hissini geliştirme,
- Farklı olay ve olgularla ilgili deneyim kazandırma,
- Manevi değerlerin gelişimine katkı koyma,
- Problem çözme becerisi kazandırma,
- Sorunlarla nasıl başa çıkılması gerektiğini öğretme,
- Dünyayı daha somut bir şekilde görmeyi sağlama,
- Soyut kavramları somut bir hale getirme,
- Bireysel farklılıklara karşı hoşgörü sahibi olmayı öğretme.

Eğitim sürecinde yaratıcı drama yöntemi kullanılmasının birçok olumlu getirisi bulunmaktadır. Literatürde bu konuya geniş bir şekilde yer verilmektedir. Önder (2001) eğitim sürecinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının sağladığı avantajları şu şekilde sıralamaktadır:

- Bireylerin hayal gücünü ve yaratıcılığı geliştirir,
- Zihinsel gelişime katkı koyar,
- Düşünme gücünü geliştirir,
- İletişim becerilerini geliştirmede katkı sağlar,
- Problem çözme becerilerini geliştirir,
- Demokrasi anlayışını geliştirmede katkı sağlar,
- Bireyler arasında işbirlikli çalışma ortamı sağlar,
- Öğretmen ve diğer öğrenciler arasında olumlu bir ilişki sağlanmasına olanak sağlar,
- Genel öğrenci performansı üzerinde oldukça etkilidir.

Dorion (2009)'a göre yaratıcı drama yöntemi; bireyi rol oynama, pantomim ve canlandırma gibi etkinliklerle, aktif öğrenme ortamına dahil ederek bilgiyi zihinsel yapısına göre yapılandırmasına olanak sağlamaktadır. Wright (2006) ise yaratıcı drama yöntemi ile desteklenen eğitimin bireylerin kavram oluşturma, bireysel değerlendirme ve rol oynama yeteneklerinin gelişimine önemli oranda katkı sağladığı yönünde görüş bildirmektedir.

Dirim (2002) yaratıcı drama yönteminin eğitsel faaliyetlerde kullanılmasının bireylere şu avantajları sağlayacağını ifade etmektedir:

- Bireylerin sanatsal gücünü ve yaratıcılığını geliştirir,
- Dil ve iletişim becerilerini gelişimine katkı sağlar,
- Bireyler yaratıcı drama yoluyla, işbirliğinin gerekli olduğunun farkına varır,
- İşbirliğini, paylaşımı yaşayarak öğrenme imkânı bulur,
- Yaratıcı drama yöntemiyle öğretilecek konunun içeriği daha somut bir hale gelir,
- Oyun sırasında öğrencileri gözleyen öğretmen; onlar, yaşamları ve benlik özelliklerine ilişkin önemli ipuçları elde eder,

- Başkalarına karşı hoşgörölü olmayı öğrenirler,
- Çocuklar bedensel gelişimlerine katkı sağlar,
- Öğrenmeye karşı motivasyonları artar,
- Arkadaşlık kurmalarında etkilidir.

Yaratıcı drama yönteminin eğitim-öğretim ortamlarında yaratmış olduğu etkiler, yapılan bilimsel araştırmalarla da desteklenmektedir. Bayrakçı (2007) tarafından yapılan araştırmada okulöncesinde yaratıcı drama etkinliklerin iletişim becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırmada yaratıcı drama etkinliklerinin iletişim becerilerini geliştirme üzerindeki olumlu yönde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Dibek (2003) tarafından yapılan araştırmada ise öğretilabilir zihinsel engelli çocuklarda eğitici dramanın kelime kazanımına etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin, kelime kazanımı konusunda öğrenenlere büyük ölçüde katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Yılmaz (2006) tarafından yapılan araştırmada fen bilgisi öğretiminde yaratıcı drama yöntemi kullanımının etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; yaratıcı drama yönteminin akademik başarıyı artırmada, geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun haricinde; yaratıcı drama yönteminin, öğrencilerin derse karşı tutumları bakımından, etkili bir yöntem olduğu ortaya konmaktadır. Karataş ve Özcan (2010) tarafından yapılan araştırmada ise yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşünmelerine ve proje geliştirmelerine etkisi araştırılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuca göre; yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubunda bilişsel başarı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Eğitimde yaratıcı dramanın genel özellikleri ise pek çok araştırmacı tarafından ele alınmaktadır. Adıgüzel (2007) eğitimde yaratıcı dramanın grup etkinlikleri biçiminde yürütüldüğünü ifade ederken, tamamen geniş katılıma dayalı olduğunu belirtmektedir. Littledyke (2001) ise yaratıcı dramanın eğitsel özelliklerini şu şekilde açıklamaktadır:

- Yansıtma: Aktarılmak istenen içeriğin önemine dikkat çekmek için durdurma ve yavaşlatma teknikleri kullanılmaktadır.

Böylelikle öğrenciler bahsedilen konu üzerine düşünme imkânı bulmaktadırlar.

- Tartışma: Tartışma yoluyla öğrencilere, üzerinde durulan konulara farklı açılardan bakarak yorumlamaları sağlanmaktadır.
- İletişim Becerisi: Yapılan etkinliklerde öğrencilerin sosyal hayatlarında karşılaşılabilecekleri karakter, problem gibi faktörler kullanılarak, içerik daha etkili hale getirilmektedir. Böylelikle öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişimine katkı konmaktadır.
- Deneyim Kazanma: Öğrenciler eğitim süreçlerinde gerçekleştirilen yaratıcı drama etkinliklerinde farklı deneyimler kazanmaktadırlar.

Gerek yapılan bilimsel çalışmalar gerekse de açıklanan yönleriyle yaratıcı drama yönteminin, zihin engelli bireylerin eğitiminde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu gerçekten hareketle, zihin engelli çocukların eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımının yarattığı etkilerin araştırılması araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bununla beraber Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) sınırları içerisinde aynı içeriğe sahip bir araştırmanın yapılmamasından dolayı bu çalışmanın yapılmasına gereksinim duyulmuştur.

Amaç

Bu çalışmanın genel amacı; zihinsel engelli çocukların eğitiminde yaratıcı drama yöntemi kullanılmasının yaratmış olduğu etkileri incelemektir. Bu genel amaca ulaşmak için belirlenen alt amaçlar ise şunlardır:

Eğitim süreçlerinde yaratıcı drama etkinliklerinin uygulandığı;

1. Zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerine ilişkin birinci hafta gözlem sonuçları nasıldır?
2. Zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerine ilişkin ikinci hafta gözlem sonuçları nasıldır?
3. Zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerine ilişkin üçüncü hafta gözlem sonuçları nasıldır?
4. Zihinsel engelli çocukların hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin birinci hafta sonuçları nasıldır?
5. Zihinsel engelli çocukların hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin ikinci hafta sonuçları nasıldır?
6. Zihinsel engelli çocukların hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin üçüncü hafta sonuçları nasıldır?
7. Zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerine ilişkin; 1.hafta, 2.hafta ve 3.hafta sonuçları arasında fark var mı?
8. Zihinsel engelli çocukların hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin; 1.hafta, 2.hafta ve 3.hafta sonuçları arasında fark var mı?

Önem

Eğitim ve öğretim sürecinde yaratıcı drama yöntemi, hem öğretmene hem de öğrenenlere birçok avantaj sunmaktadır. Yaratıcı drama yöntemi, öğrenenlerin büyük ölçüde motivasyonunu artırırken, yaratıcılıklarını, iletişim becerilerini, eleştirel düşünme becerilerini, problem çözme becerilerini geliştirmede etkili bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Zihinsel engelli çocukların eğitiminde yaratıcı drama yönteminin etkilerinin araştırıldığı bu çalışmanın, zihinsel engelli öğrencilerin eğitiminde yaratıcı drama kullanımı konusunda önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte; yapılan çalışma sonucunda sunulan önerilerin, öğretmenlere, öğretmen adaylarına ve tüm öğrencilere yaratıcı drama konusunda yol gösterici nitelikte olabileceği umulmaktadır. Bu bağlamda yapılan çalışmanın;

1. Özel Eğitim alanında önemli bir kaynak olacağına,
2. Öğretmenler ve öğrenimini sürdürmekte olan öğretmen adayları için yaratıcı drama yöntemine ilişkin bilgilendirici bir kaynak olacağına,
3. İleride yapılacak benzer nitelikteki bilimsel çalışmalar için yol gösterici olacağına inanılmaktadır.

Varsayımlar

1. Araştırmada oluşturulan çalışma grubunun tüm evreni temsil ettiği,
2. Araştırmada kullanılan veri toplama aracının, zihinsel engelli bireylerin eğitiminde yaratıcı drama yönteminin etkilerini ölçmek için yeterli düzeyde olduğu,
3. Araştırma sırasında uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin, uygun ortamlarda ve doğru olarak yapıldığı,
4. Uygulama sırasında öğretmenlerin gözlem yaparken objektif bir yaklaşım izledikleri varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Araştırmanın çalışma grubu, 34 zihinsel engelli çocukla sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma sürecinde uygulanan yaratıcı drama etkinlikleri, "Hayat Bilgisi" dersi ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma süreci, 2012-2013 öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır.
4. Araştırma süreci, uygulama sırasında üç öğretmenin gözlem yapacağı şekilde sınırlandırılmıştır.
5. Araştırma sürecinde uygulama aşaması üç hafta olacak şekilde sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Zihinsel Engelli Birey: Zihinsel gelişimini, kendi yaşlılarına göre geç sürdüren bireylerdir.

Yaratıcı Drama Yöntemi:Yaratıcı drama yöntemi; bir sözcük, kavram, davranış veya yaşantıyı tiyatro tekniklerinden yararlanarak aktarılması etkinliklerini içermektedir.

Özel Eğitim:Özel eğitim, zihinsel yetersizlik gösteren bireylerin; sosyal, öz bakım, dil ve iletişim becerilerindeki düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazanması amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği öğretim düzenlemelerini içermektedir.

Kısaltmalar

GÖEM: Girne Özel Eğitim Merkezi

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

F: Frekans

%: Yüzdelik

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesine ilişkin bilgilere yer verilerek, araştırma sürecinde geçen bazı kavramların tanımları üzerinde durulmuştur.

2.1.1. Zihinsel Engellilik

Geçmişten, günümüze geçen süreç içinde zihinsel engellilik üzerine bir çok tanım yapılmış ve bu konuya yönelik birçok bilimsel araştırma yapılmıştır. Zihinsel engelliliğe ilişkin ilk tanımlardan biri de 1930'lu yıllarda çeşitli bilim insanlarından oluşan bir grup tarafından yapılmıştır. Yapılan tanımda; gelişimin belli alanlarında söz konusu bir yetersizliğin sonucu olarak, çevreye uyum sağlama ve yaşamı bağımsız bir şekilde sürdürmede başarısız olmanın zihinsel engellilik olduğu ifadelerine yer verilmiştir (Gençay, 2007).

Amerikan Psikiyatri Derneği tarafından zihin engellilik kavramı temel özellikleriyle birlikte ele alınarak açıklanmıştır. Mevcut açıklamada; genel zihinsel işlevselliğin ortalamanın önemli oranda altında olması, uyumsal davranış alanlarında yetersizlik ve bozukluğun olması, bireylerdeki entellektüel gelişimin ortalamanın altında olması, bireylerin özbakım becerilerinin gelişiminde yetersizlik göstermelerizihin engelliliğin açık bir göstergesi olduğu ifade edilmiştir (Sönmez, 2011). McLean, Wolery ve Bailey (2004) ise zihinsel engelliliği; yaşama uyum davranışlarında oluşan eksiklikle

birlikte, bireylerin genel zeka işlevlerinin normalin altında olduğu durum olarak tanımlanmışlardır.

Bir başka tanımda yer verilen ifadelerle göre zihinsel engellilik; bireydeki zihinsel yetersizliğin bir sonucu olarak, eğitim sürecindeki performansının ve sosyal yaşama uyumunun olumsuz yönde etkilendiği durumdur (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2000).

Yukarıda yer verilen ve alanyazındaki tanımlar incelendiğinde, zihinsel engellilik kavramına ilişkin şu genellemeler yapılabilir:

- Doğum öncesi, doğum sırası veya doğum sonrasında meydana gelen bir takım sorunlardan kaynaklanmaktadır.
- Sosyal yaşama uyum sağlamada yaşanan sorunlar ve günlük yaşamsal becerilerden yoksun olma durumlarıdır.
- Bireyde çeşitli nedenlerden dolayı zihinsel yetersizlikler oluşması durumdur.
- Bireyin genel zeka işlevinin normalin altında olması durumudur.

Bir bireyin zihinsel engelli olarak kabul edilebilmesi için bazı özellikler taşıması gerekmektedir.

2.1.1.1. Zihinsel Engelli Bireyler

Alanyazında zihinsel engelli bireylerin özelliklerine ilişkin birçok ifadeye yer verilmiştir. Bu özelliklerden en fazla söz edilenlerden biri; zihinsel engelli bireylerin, genel olarak gelişim alanlarında kendi yaş gruplarından geride olduklarıdır. Başka bir tanımda zihinsel engelli olarak kabul edilen bireylerin; zihinsel işlevlerde ve uyumsal davranışlarında yetersizlik olduğu ifade edilmiştir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Sarı (2003); zihinsel engelli bir bireyin, çeşitli sebeplerden dolayı akademik, sosyal, dil ve fiziksel becerilerde yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Benzer olarak Küçükkaraca (2000); zihinsel engelli bir bireyi, sosyal ve kişisel yaşamını destek almadan sürdürmesi mümkün olmayan bir birey olarak tanımlamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım Kitabında ise zihinsel engelli olarak kabul edilen bireylerin aşağıda sıralanan özelliklere sahip olduğu belirtilmiştir.

- Bedensel gelişimleri kendi yaş gruplarına göre yavaştır,
- Psiko-devimsel alanlarda gerilik gösterirler,
- Akademik kavramları hem geç hem de zor öğrenirler,
- Dikkatleri dağınıktır,
- Somut bilgileri daha iyi kavrarlar,
- İletişim becerileri çok fazla gelişmemiştir,
- Yeni durumlara uyum sağlamada güçlük çekerler,
- Algıları, kavramları ve tepkileri zayıftır,
- Duygu ve düşüncelerini açık olarak ifade edemezler,
- Bellekleri zayıftır,
- Kendilerinden yaşça küçüklerle iletişim kurmaktan zevk alırlar,
- Sosyal ilişkileri zayıftır,
- Özgüven eksiklikleri vardır,
- Sosyal faaliyetlere karşı ilgileri azdır.

2.1.1.2. Zihinsel Engelli Bireylerin Sınıflandırılması

Zihinsel engelli olarak kabul edilen bireyler bir takım faktörler doğrultusunda sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmalar; psikolojik ve eğitsel sınıflandırmalardır. Tablo 1’de zihinsel engelli bireylerin zeka bölümü puanları doğrultusunda psikolojik sınıflandırmalarına yer verilmiştir.

Tablo 1. Zihinsel Engelli Bireylerin Psikolojik Sınıflandırması (Eripek, 2005)

Düzey	Zeka Bölümü Puanları
Hafif Derecede Zihinsel Engelliler	50-55’den yaklaşık 70’e
Orta Derecede Zihinsel Engelliler	35-40’dan 50-55’e
Ağır Derecede Zihinsel Engelliler	20-25’den 35-40’a
Çok Ağır Derecede Zihinsel Engelliler	20-25’den aşağıya

Hafif Derecede Zihinsel Engelliler: Bu sınıflandırmada yer alan bireyler; öğrenim gördükleri süreçte daha yavaş öğrenmektedirler. Yine bu bireyler; sosyal ve kişisel yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilmekte ve heriki yaşamlarında meslek sahibi olabilmektedir.

Orta Derecede Zihinsel Engelliler:Bu sınıflandırmada yer alan bireyler; iletişim ve dil gelişimi, sosyal yaşam, davranış problemleri ile okuma-yazma becerilerinde gerilik ve yetersizlik yaşamaktadırlar.

Ağır Derecede Zihinsel Engelliler:Bu sınıflandırmada yer alan bireyler;günlük yaşamsal faaliyetlerini devam ettirebilecek basit becerileri kazanabilmektedirler. Bu bireylerin özellikle okulöncesi dönemde, yazılı ve sözlü iletişim becerilerinin çok fazla gelişmediği alanyazında yer alan yaygın ifadelerdendir.

Çok Ağır Derecede Zihinsel Engelliler: Bu sınıflandırmada yer alan bireylerde; işitme ve görme problemleri, motor becerilerde yetersizlik görülebilmektedir. Aynı zamanda bu bireyler; çoğunlukla bir başkasının bakımına gereksinim duymaktadır.

Zihinsel engelli bireyler, eğitsel boyutta da sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmalar (Eripek, 2005):

- Eğitilebilir zihinsel engelliler
- Öğretilebilir zihinsel engelliler
- Ağır derecede zihinsel engelliler

Eğitilebilir Zihinsel Engelliler:Bu sınıflandırmada yer alan bireylerin, zihinsel performanslarının çok aşırı derecede düşük olmadığını belirterek, genellikle ilköğretime başladıklarında farkedildiklerini belirtmektedir.

Öğretilebilir Zihinsel Engelliler:Bu sınıflandırmada yer alan bireylerin, özbakım becerilerini kazanabilmelerine karşın, sürekli olarak başka bir yetişkinin desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Bunun yanında; bu sınıflandırmada yer alan bireylerin bir takım iş becerilerini kazanabildikleri, alanyazında yer alan yaygın görüşlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Ağır Derecede Zihinsel Engelliler: Dünyaya geldikleri ilk zamanlarda farkedilebilen bu bireyler, ağır düzeyde zihinsel engelliliğe sahiptirler. Devamlı olarak başka bir bireyin desteğine ihtiyaç duydukları gibi, günlük yaşamsal becerileri kazanmada yetersiz kalabilmektedirler. Yetişkinlik dönemlerinde ise bir takım basit işleri yapabilirler.

Zihinsel engelli bireylerin gelişim özelliklerini takip etmek, onları daha iyi tanımamıza ve anlamımıza katkı sağlamaktadır. Alanyazında bu konuya ilişkin geniş bilgilere yer verilmektedir.

2.1.1.3. Zihinsel Engelli Bireylerin Gelişim Özellikleri

Zihinsel engelli bireylerin gelişim özellikleri, farklı kategorilerde incelenmektedir. Bu kategoriler;

- Fiziksel ve psiko-motor gelişim özellikleri,
- Dil gelişim özellikleri,
- Bilişsel gelişim özellikleri,
- Sosyal ve duygusal gelişim özellikleri'dir.

Fiziksel ve Psiko-Motor Gelişim Özellikleri: Zihinsel engelli olarak kabul edilen bireylerin bir kısmında fiziksel olarak bir takım farklılıklar görülebilmektedir. Bu durum bireylerdeki özrünün derecesine göre farklılaşabilmektedir (Çiftçi 2007). Bir başka ifadeye göre; zihinsel engelli çocukların, büyük ve küçük motor gelişimleri, normal çocukların gelişimiyle pek farklı şekilde devam etmediğine karşın, bir takım sebeplerden dolayı uygun motor becerilerini geliştiremeyebilmektedirler. Bunun yanında farklı nedenlerden dolayı; büyük ve küçük kasları kullanma, ritmlere uyma gibi becerilerini geliştirmede sorunlar yaşayabilmektedirler(Uther ve Brar, 1996).

Dil Gelişim Özellikleri:Zihinsel engelli olarak kabul edilen bireylerde, dil ve konuşma sorunları görülmektedir. Hafif düzeyde zihinsel engelli çocukların konuşmaya başlaması, diğer normal çocuklara oranla daha geç olabilmekte ve bir takım konuşma bozukluklarıyla iletişim kurabilmektedirler. Orta ve ağır derece zihinsel engelliler sınıflandırmasında yer alan çocuklar ise çok daha sınırlı sözcükler kullanarak iletişim kurabilmektedir (Allen ve Cowdery, 2005). Benzer olarak Demirel (2008); zihinsel engelli çocukların konuşma ve dil

gelişimlerinin, yaşamlarının ilk aşamalarından beri gecikme gösterdiğini belirtmektedir. Bu gecikme durumunun ise; işitme kaybı, ağız ve dil kaslarındaki kas gevşekliliği ve çocukların bilişsel gelişiminin yetersizliğinden kaynaklandığı aynı ifade içerisinde belirtilmektedir. Bir başka ifadeye göre; zihinsel engelli çocukların dilin tüm biçimsel özelliklerini kazanmasına karşın, bu sürecin yavaş ilerlediği belirtilmektedir (Hooper ve Umansky, 2004).

Ersoy ve Avcı (2000); zihinsel engelli çocukların dil gelişim özelliklerini genel olarak şu şekilde sıralamaktadır:

- Konuşmaya geç başlamaktadırlar,
- Bir takım sesleri çıkarmakta güçlük yaşarlar,
- Konuşurken bazen yavaş, bazen çok hızlı, bazen de anlaşılmaz olabilmektedirler,
- Kelime hazneleri dardır,
- Ağız, dil ve çene kasları pek fazla gelişmemiştir,
- Kendilerini, duygu ve düşüncelerini ifade etmekte güçlük yaşarlar.

Bilişsel Gelişim Özellikleri: Zihinsel engelli olarak kabul edilebilecek çocuklar akademik kavramları geç, güç ve sınırlı öğrenmektedirler. Dikkat süreleri kısa ve dağınık olmakla birlikte; sosyal tanım, kavram ve öğeleri çok güç ve geç öğrenebilmektedirler (Cavkaytar ve Diken, 2005).

Zihinsel engelli çocukları, diğer çocuklardan ayıran en önemli farklılıklardan biri zihinsel gelişimlerinin yavaş bir şekilde ilerlemesidir. Zihinsel engelli çocuklar yetersiz bilişsel yeteneklere sahipken, başarı performanslarının düşük olduğu gözlemlenmektedir (Savucu, 2005). Benzer olarak Karen, Salekin, Olley ve Hedge (2010) çalışmalarında; zihin engelli bireylerin yavaş gelişim göstermelerinin yanında; soyut kavram ve becerileri öğrenmede önemli oranda sorun yaşadıkları görüşlerine yer vermektedirler. Ayrıca zihin engelli bireylerin, tekrar yoluyla öğrenilen becerileri, soyut anlayış gerektiren becerilere göre daha kolay elde ettikleri ifadelerine yer vermektedirler.

Bu ifadeler benzer olarak Turnbull, Shank ve Smith (2004); zihinsel engelli çocuklarda, hem kısa süreli hem de uzun süreli hafıza sorunlarının

görüldüğünü ifade etmektedir. Bunun yanında zihinsel engelli çocukların, yapılan etkinlikler sırasında çabuk yorulduğu ve muhtemel engeller karşısında kolay pes ettikleri ifade edilmektedir (Cook, Klein ve Tessier, 2004).

Sosyal ve Duygusal Gelişim Özellikleri:Zihinsel engelli olarak kabul edilen çocukların, genel olarak kendilerinden yaşça küçük kişilerle iletişim kurmaktan hoşlandığı yaygın görüşlerdendir.Kurmuş oldukları arkadaşlık ilişkilerini uzun süre devam ettiremedikleri gibi, oyun ve toplum kurallarına uymakta güçlük çekmektedirler. Nezaket ve görgü kuralları, sosyal bakım gibi konularda yetersiz kaldıkları gibi sosyal etkinliklere ilişkin ilgileri oldukça azdır (Demiröz, 1998).

Bir başka ifadeye göre zihinsel engelli bireyler, toplum içinde düşük bir sosyal statüye sahip olmaktadır. Bununla birlikte; zihinsel engelli bireylerin, bilişsel ve sosyal becerilerdeki yetersizliklerinin, olumsuz davranışlar edinmelerine ve diğer bireylerle ilişkilerinin oldukça az olmasına sebep olmaktadır (Uysal, 1999). Karen, Salekin, Olley ve Hedge(2010) ise zihinsel engelle sahip bireylerin genel anlamda sosyal öğrenme sorunları yaşadığını belirterek; bu alanda görülen bozuklukların, zihin engelliliğin önemli bir özelliği olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Zihinsel engelli olarak kabul edilen bireylerin, gelişim özelliklerini bilmek onlar için uygun eğitim ortamları oluşturma açısından büyük önem taşımaktadır. Alanyazında zihinsel engelli bireylerin eğitime yönelik geniş bilgilere yer verilirken, bu alanda yapılmış olan bilimsel çalışmaların sayısı ise oldukça fazladır.

2.1.1.4. Zihinsel Engellilerin Eğitimi

Zihinsel engelli bireyler, toplum içinde kendilerine yer edinebilmek, günlük yaşamsal becerilerini geliştirmek ve iletişim becerilerini geliştirmek için yaşamlarının her aşamasında eğitime ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaçları gidermek ise zihinsel engelli bireylere yönelik etkin öğrenme ortamları oluşturulması ile mümkün kılınabilmektedir.

Eripek (1996), zihinsel engelli bireylerin eğitim gereksinimlerinin, onların bazı özellikleri doğrultusunda farklılaştığını ifade etmektedir. Bunun yanında, zihinsel engelli bireylerin, normal bireylere göre olan farklılıkları, toplumsal yaşamda gerekli sayılabilecek becerileri kazanmasında daha çok eğitime ihtiyaç duymalarına sebep olmaktadır. Benzer olarak; zihinsel engelli bireyler, birçok beceriyi öğrenmek için yoğun ve sistematik bir eğitime ihtiyaç duymaktadır (Eripek, 2003). Bundan dolayı zihinsel engelli bireylerin eğitim gereksinimleri ve eğitimsel özellikleri, farklı yönlerden ele alınıp, değerlendirilmektedir.

Gençay (2007), zihinsel engelli bireylerin eğitiminde genel amacın; bireylerin her alanda mevcut eğitim ihtiyaçlarını karşılamak olduğunu ifade ederken; zihinsel engellilerin etkin eğitiminde; zihinsel engellileri anlama, yardımları belirleme, araştırma ve teoriye dönüştürme, kurum ve ilgili servisler ile koordinasyonun sağlamanın önem taşıdığını belirtmektedir.

Zihinsel engelli bireylere yönelik eğitim hizmetleri farklı şekillerde ele alınmaktadır. Bunlar:

- Erken Müdahale Programları
- Ev Merkezli Eğitim
- Kurum Merkezli Eğitim
- Ev ve Kurum Merkezli Eğitim (Çiftçi, 2007)

Erken Müdahale Programları: Erken müdahale, bireylerde mevcut gelişim bozukluklarına yol açabilecek riskleri, önleme amacıyla uygulanmaktadır. Erken müdahale, tedavi edici bir yapıya sahip olmasıyla birlikte; kalıcı sakatlıkların etkilerini de olabildiğince azaltmaktadır (Gresnigt, 2000). Benzer olarak Hradilkova (2000) erken müdahale programlarına ilişkin ifadelerinde; engelli çocuklara sahip ailelerin özgüven kazanmasında ve engelli çocuklarda, özürlerinden dolayı oluşabilecek sorunları azaltmada erken müdahale hizmetlerinin etkili olduğunu belirtmektedir.

Erken müdahale programlarındaki içerik ise (Lerner, Lowenthal ve Egan, 2003);

1. İçerik,
2. Çocuğun gelişim düzeyi,
3. Müdahale stratejileri,
4. Sosyal ilişkilerden oluşmaktadır.

Erken müdahale programlarında içerik; bireylerin eğitim ihtiyaçları ve kültürlerine yönelik hedeflerden oluşurken; bireyin gelişimini hızlandırmak, olumlu ilişkilere olanak sağlamak genel amaçlardandır. Diğer yandan; erken müdahale programlarının içeriği, çocukların gelişim düzeyine uygun bir şekilde hazırlanırken, özel eğitim ihtiyacı olan çocukların eğitiminde etkili yöntemler uygulanmaktadır. Ayrıca erken müdahale programlarında sosyal ilişkileri geliştirmede etkili olabilecek faaliyetler de yer almaktadır (Lerner ve diğerleri, 2003).

Ev Merkezli Eğitim: Ev merkezli eğitim, engelli bireylerin bireysel olarak ev ortamlarında eğitimini sürdürmesini temel almaktadır. Ev merkezli eğitimde planlama; zihinsel engelli bireylerin durumuna ve mevcut eğitim ihtiyaçlarına göre yapılmaktadır. Ev merkezli eğitim, anne-baba, çocuk ve eğitmen etkileşiminin daha etkili bir şekilde gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır (Lerner ve diğerleri, 2003).

Kurum Merkezli Eğitim: Zihinsel engelli bireylerin eğitimi, özel eğitim okulöncesi ve ilköğretim okulu, entegre eğitim sınıfları, özel sınıflar ve rehabilitasyon merkezlerinde yapılmaktadır (Çiftçi, 2007).

Ev ve Kurum Merkezli Eğitim: Bu programlar; engelli bireylerin hem ev hem de kurumlarda eğitimini sürdürmesini esas alırken; esnek bir yapıya sahip olup, bireyselleştirilmiştir (Lerner ve diğerleri, 2003). Hooper ve Umansky (2004), ev ve kurum merkezli eğitimin birlikte kullanılmasının, sürdürülen eğitimin zihinsel engelli bireyler açısından daha etkili ve kalıcı olmasına olanak sağladığını ifade etmektedir.

Zihinsel engelli bireylerin eğitimi, normal gelişim gösteren bireylerin eğitiminden içerik olarak farklılaşabilmektedir. Çünkü, normal gelişim gösteren bireyler birçok beceriyi kendiliğinden öğrenirken, zihinsel engelli bireyler bunun için sistematik aynı zamanda yoğun bir öğretime ihtiyaç

duymaktadır. Bu nedenle zihinsel engelli bireylerin eğitiminde kullanılabilecek farklı yöntem ve teknikler sürdürülen eğitimin daha etkin ve kalıcı olmasını sağlamaktadır. Zihinsel engelli bireylerin eğitiminde kullanılabilecek yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir. Yaratıcı drama yöntemi, farklı yönleriyle; eğitim ve öğretim sürecinde kullanılabilecek önemli bir uygulama olarak değerlendirilmektedir.

2.1.2. Yaratıcı Drama

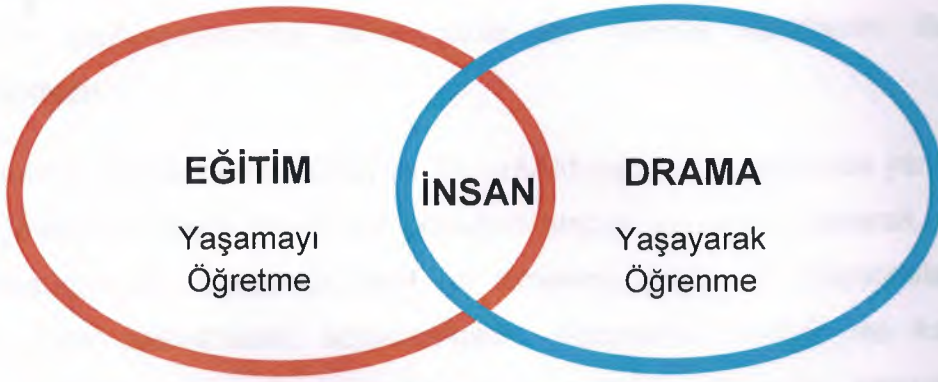
Yaratıcı drama farklı yönleriyle ele alındığında eğitim ve öğretim faaliyetlerinde önemli yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir. Gönen (2002), dramaya ilişkin yaptığı tanımda; yaratıcı dramanın insanın beyninde tasarladıklarını, eyleme dönüştürdüğü bir yol olduğunu ifade etmektedir. Bir başka tanımla yaratıcı drama; tiyatro tekniklerinden yararlanılan bir yöntemdir (Adıgüzel, 2006). Dirim'e (2002) göre ise; yaşamda var olan olayları, doğrudan yaratmak yaratıcı dramanın temelidir.

Alanyazında yer alan ifadelere göre yaratıcı drama ile oyun kavramları birbirinden farklıdır. Yaratıcı drama ve oyun arasındaki farklılıklara tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Yaratıcı Drama ve Oyun Arasındaki Farklılıklar (Tuluk, 2004).

Yaratıcı Drama	Oyun
Yaratıcı dramada önceden belirlenmiş bir takım hedef ve amaçlar vardır.	Oyunda çoğunlukla herhangi bir amaç olmamaktadır.
Yaratıcı drama bir grup yaşantısıdır.	Oyun bireysel de oynanabilir.
Yaratıcı drama esnek bir yapıya sahip olurken, kesin kurallar içermemektedir.	Oyunda basit veya karmaşık kurallar mevcuttur.
Dramada sonuç değil süreç önemlidir.	Oyunda sonuç önemlidir.
Dramada rehberlik eden bir lider vardır.	Oyunda, oyunu yönlendiren bir lider yoktur.
Dramada gözden geçirme ve tartışma vardır.	Oyunda ise bu öğeler yoktur.

Nutku (2001) eğitim ve drama arasında insanı merkeze alan bir ilişkinin mevcut olduğunu ifade etmektedir. Şekil 1'de sözü edilen bu ilişkiye detaylı bir şekilde yer verilmektedir.

Şekil 1. Eğitim ve Drama Arasındaki İlişki

Şekil 1’de yer verilen eğitim ve drama arasında insanı merkeze alan ilişkiye bakıldığında; yaratıcı dramanın, eğitsel faaliyetlerde ne denli bir öneme sahip olduğu daha net bir şekilde görülmektedir.

2.1.2.1. Yaratıcı Drama ve Eğitim

Yaratıcı drama, etkin katılım ve yaparak ve yaşayarak öğrenme sağlaması açısından günümüzde en çağdaş ve etkili yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu yönleriyle yaratıcı drama, öğrenenleri ezbercilikten uzaklaştırmakta ve etkin öğrenme ortamları sağlamaktadır (Yiğit, 2010). Önder (2001), yaratıcı drama yönteminin eğitsel faaliyetlerde kullanılmasının yarattığı etkileri şu şekilde sıralamaktadır:

- Yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirir,
- Zihinsel kapasiteyi geliştirir,
- Bağımsız düşünmeyi geliştirir,
- Duyguların rahat bir şekilde ifade edilmesine olanak sağlar,
- İletişim becerilerini geliştirir,
- Sosyal farkındalığı artırır,
- Problem çözme becerilerini geliştirir,
- Demokrasi anlayışını geliştirir.

Bu maddelere benzer olarak Sağırılı ve Gürdal (2002); yaratıcı drama yönteminin, öğrencilerin kavramları ve kavramlar arasındaki ilişkiyi öğrenmesinde etkili bir yöntem olduğunu ve etkili bir öğretim sürecinde gerekli bir yapıya sahip olduğunu belirtmektedir. Kılıç ve Tuncel (2009),

yaratıcı dramanın, öğretmeni otoriter ve geleneksel rolünden çıkararak, ona daha özgür ve rahat bir ilişki sağladığını ifade etmektedir. Böylelikle öğrenciler sınıf ortamında daha rahat bir şekilde kendilerini ifade edebilmektedir.

Benzer olarak Dirim (2002) ve Tezer&Aktunç (2010), eğitimde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının; çocuğun empati gücünü kullanarak, çok yönlü düşünmesini, öğretimde aktif rol almasını, duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebilmesini sağlamaktadır. Kocayörük (2004) ise kalıcı öğrenme sağlaması ve davranış geliştirmeye imkân tanınması açısından çağdaş ve modern eğitim sisteminde yaratıcı drama yönteminin vazgeçilmez yöntemlerden biri olduğunu belirtmektedir. Adıgüzel (2006), yaratıcı drama yönteminin, eğitimdeki amaçlarını ise;

- Özgüven duygusunu ve karar verme becerilerini geliştirebilme,
- Eleştirel düşünme yeteneğini kazandırabilme,
- Yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlayabilme,
- Sosyal gelişimi ve birlikte çalışma alışkanlığı kazandırabilme,
- İletişim becerilerini geliştirebilme,
- Toplumsal değerlerin gelişimini destekleyebilme,
- Farklı olay, olgu ve durumlarla ilgili deneyim kazandırabilme,
- Başkalarını anlama ve hissetme becerisini geliştirebilme,
- İmgelem gücünü, duygularını ve düşüncelerini geliştirebilme,
- Problem çözme becerilerini geliştirme ve yeni çözüm yolları bulmasına olanak sağlayabilme,
- Soyut kavramları, olayları ya da yaşantıları somutlaştırabilme,
- Kişi ve olayları çok yönlü değerlendirmesine katkıda bulunabilme,
- İnsanların benzer ve farklı özelliklerine dikkat ederek, gerektiğinde hoşgörülü bir yaklaşıma sahip olmalarına yardımcı olabilme,
- İçinde yaşanılan dünyayı daha somut olarak görmeyi sağlayabilme şeklinde sıralamaktadır.

Eğitimde dramanın iki önemli yapı taşı bulunmaktadır. Bunlardan birisi, yaşamda yer alan çok çeşitli roller, diğeri ise bu rollerin duruma uygun şekilde önceden hazırlanmaksızın, anında yaratılarak oynanmasıdır.

Çocuklarla yapılan drama çalışmasında; çocuklara ipucu vermek ve normal çocuklarda kendiliğinden ortaya çıkan hünerlerin gelişimini cesaretlendirmek gerekir. Onlar duyu motor koordinasyonunu nasıl geliştirecekleri, tecrübelerini nasıl canlandıracakları ve bu tecrübeleri dramatik oyunda “zevkle” nasıl sembolize edecekleri yönünde desteklenmelidir. Ancak bunlar sadece dramatik beceriler olarak görülmemeli, tüm programda, bu becerilerin geliştirilmesi desteklenmelidir (Adıgüzel, 2006).

Günümüzde yaratıcı drama yönteminin, açıklanan yönleri ve özellikleriyle; eğitim ve öğretim ortamları açısından vazgeçilmez, çağdaş yöntemlerden biri olduğu alanyazında yaygın görüşlerdendir. Bununla birlikte yaratıcı drama yönteminin uygulanmasında bazı temel kurallar ve aşamalar bulunmaktadır.

2.1.2.2. Yaratıcı Dramanın Aşamaları

Yaratıcı drama; hazırlık aşaması, canlandırma aşaması ve değerlendirme ile paylaşma aşaması olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar (Adıgüzel, 2010):

Hazırlık - Isınma Aşaması: Bu aşamada, grup üyeleri birbirini tanımakta ve bir grup dinamiği oluşturmaktadır. Yine bu aşamada bireyler, beş duyuyu kullanma, algı açmaya ve ayrıntıları farketmeye yönelik egzersizler, bedensel alıştırmalar yapmaktadır.

Canlandırma Aşaması: Bu aşamada farklı türlerde rol yapma, doğaçlama yapma, pandomim gibi etkinlikler yapılmaktadır. Bu aşamada yapılmakta olan canlandırmalar; hem bireysel hem de grup olarak gerçekleştirilmektedir.

Değerlendirme ve Paylaşma Aşaması: Drama etkinliklerinde yapılan çalışmalar bu aşamada değerlendirilip, paylaşılmaktadır.

2.1.2.3. Yaratıcı Dramada Kullanılan Teknikler

Yaratıcı drama, bir öğretim yöntemi olarak da kullanılırken içeriğinde birçok teknik barındırmaktadır. Yaratıcı dramada kullanılan başlıca teknikler şunlardır (Boal, 2010, Adıgüzel, 2010, Aslan, 2007, Öztürk, 2007):

Doğaçlama:Yaratıcı dramanın bir tekniği olan doğaçlama tekniğini, önceden belirlenmeden, serbest ve kendiliğinden gelişen bir kavram olarak tanımlamaktadır. Yaratıcı drama etkinliklerinde grup üyeleri doğaçlama tekniğini kullanarak, üzerinde durulan konuyla ilgili özgür bir şekilde yorum yaparlar ve kendi ifadelerini kullanırlar.

Rol Yapma:Yaratıcı drama etkinliklerinde rol oynama tekniğine ilişkin yaptığı açıklamada; grup üyelerinin farklı bir karaktere ya da insan tipine bürünerek, o karaktere duygu, düşünce ve fikirleriyle hayat verdiğini ifade etmektedir. Bu sayede grup üyeleri, sosyal yaşantılarında karşılarına çıkabilecek insanlarla ilgili olarak deneyim kazanabilmektedirler.

Eş Zamanlı Doğaçlama: Yaratıcı drama etkinliklerinde eş zamanlı doğaçlama tekniği, gruplar tarafından eş zamanlı olarak yapılmaktadır. Eş zamanlı doğaçlama tekniği tüm grup üyelerinin oyunda aktif olarak katılımını sağlarken; çok kalabalık sayılabilecek gruplarda yaratıcı drama yöntemini etkili kılabilen bir teknik olarak kabul edilmektedir.

Öğretmen Rolü: Yaratıcı drama etkinliklerinde öğretmenin bir role sahip olması, grup üyelerine yönerge verme, oyun içinde yönlendirme gibi faktörlerden dolayı önem taşımaktadır. Bu nedenden dolayı yaratıcı drama etkinliklerinde öğretmenin süreç içerisinde aktif yer alması gerekmektedir.

Dramatizasyon: Yaratıcı drama tekniklerinden biri olan dramatizasyonda lider veya öğretmen diğer tekniklerin aksine daha aktif ve yönlendirici bir konuma sahiptir. Bu teknikte, bir oyunun, öykünün veya masalın akışının hiçbir şekilde değiştirilmeden devam ettirilmesi söz konusu olmaktadır. Yine bu teknikte lider/öğretmen, oyun içerisinde herhangi bir role sahip olmadan oyunu yönlendirmek, grup üyelerine yönerge vermekten sorumlu olmaktadır.

Geri Dönüş: Geri dönüş tekniği yaratıcı drama etkinliklerinde bir olayın canlandırılması sırasında geçmişe dönüp, o geçmişin yeniden canlandırılması sürecini içermektedir. "Geri Dönüş" özellikle tarihi oyunlarda etkili olarak kullanılabilecek tekniklerden biri olarak yorumlanmaktadır.

Röportaj-Söyleşi-Görüşme: Yaratıcı drama etkinliklerinde röportaj-söyleşi-görüşme tekniği; herhangi bir konunun incelenip, araştırıldıktan sonra iki veya daha fazla kişiyle gerçekleştirilen soru-cevap, yorum yapma gibi eylemleri içermektedir.

Bu teknikle grup üyeleri, kendi kendilerini özgür bir şekilde ifade edebilmeyi, yorum yapma becerilerini geliştirmeyi öğrenebilmektedirler.

Donuk İmge: Yaratıcı drama etkinliklerinde donuk imge tekniği, çalışmalara katılan grup üyelerinin sessiz, hareketsiz duruşlarını içermektedir. Uygulanması oldukça kolay olan bu teknikte grup üyeleri; bir fotoğraf, bir heykel gibi bir durum oluşturarak bir olayı veya durumu canlandırabilmektedirler.

Toplantı: Yaratıcı drama etkinliklerinde toplantı tekniği, katılımcıların oyunla ilgili olarak ön görüşmeler yapma, fikir ve düşünce paylaşımı, ortak paydada hareket etme, bazı kararlar alma gibi eylemleri içermektedir. Ayrıca toplantı tekniği, grup üyelerinden biri veya öğretmen tarafından yönetilirken; aynı grup, öğretmen olmadan da toplanabilmektedir.

Sessiz Canlandırma: Yaratıcı drama etkinliklerinde sessiz canlandırma tekniği, çalışma ve doğaçlamalarda konuşmanın kullanılmadığı tekniktir. Bu teknikle grup üyeleri/öğrenciler beden dilini etkili bir şekilde kullanabilme imkânı bulurken; gözlem yapma yeteneklerini de geliştirmeye fırsat bulmaktadırlar.

Rol Kartları: Rol kartları; yaratıcı drama etkinliklerinde yer alacak olan grup üyelerinin rollerine ait bilgileri, oyunun başlama zamanı ve mekâna ait bilgileri içermektedir. Bu kartlar, aynı zamanda oyuna yönelik bir yönerge niteliği taşıdığı için grup üyelerine de kılavuzluk etmektedir.

Telefon: Telefon, bir iletişim aracı olduğu gibi yaratıcı drama etkinliklerinde kullanılan tekniklerden biri olarak da kabul edilmektedir. Telefon görüşmesi tekniği, yaratıcı drama etkinliklerinin başlangıç noktasını oluşturabilir veya oyun sırasında dramatik bir olaya yönelik gelen bir haberle oyunun akışı değiştirilebilir.

Bölünmüş Ekran: Yaratıcı drama etkinliklerinde grup üyeleri farklı zaman ve mekânlarda geçen olaylar için birden fazla sahne tasarlayarak, canlandırma yapabilmektedir. Ayrıca oyunlar arasındaki ilişkiler ve bağlantılar bu teknikle ifade edilebilmektedir.

Açıklanan yönleriyle yaratıcı drama yöntemi, her yaş grubundan bireyin eğitiminde kullanılabilecek bir öğretim yöntemi olduğu gibi, zihinsel engelli bireylerin de bir takım bilgi ve becerileri kazanmasında etkili yöntemlerdendir.

2.1.2.4. Yaratıcı Drama ve Zihinsel Engelli Bireyler

Yaratıcı drama yöntemi, tüm yaş ve sınıflarda kullanılan etkili bir yöntem olarak; zihinsel engelli bireylerin de eğitiminde de kullanılabileceği düşünülmektedir (Dibek, 2003). Yaratıcı drama yönteminin, zihinsel engelli bireylerin eğitiminde kullanılması birçok olumlu etki yaratabilir. Bayhan (1995), bu etkileri; özgüveni artırma, dil gelişimini hızlandırma, sosyal gelişim, hayal gücü ve yaratıcılık şeklinde açıklamaktadır. Benzer olarak Gönen (1998) ise yaratıcı drama yönteminin, zihinsel engelli bireylerin dil gelişimi açısından önemli bir katkı sağladığını ifade ederken, yaratıcı drama yönteminin;

- Anlama ve duygu/düşüncelerini ifade edebilme becerilerini geliştirmede,
- Verilen yönergeler doğrultusunda hareket edebilmelerinde,
- Dil ve ifadelerini desteklemede etkili bir yöntem olduğunu belirtmektedir.

Dibek (2003), yaratıcı drama yönteminin, zihinsel engelli bireylerin eğitiminde kullanılmasının sağlamış olduğu avantajları şu şekilde açıklamaktadır:

- Yaratıcı drama yöntemi, zihinsel engelli bireylerin özgüvenini artırıcı bir etki yaratmaktadır.
- Yaratıcı drama yöntemi, zihinsel engelli bireylerin hayal gücünü ve yaratıcılığını artırmaktadır.
- Yaratıcı drama yöntemi, zihinsel engelli bireylerin, dinleme ve gözleme becerisini geliştirmektedir.
- Yaratıcı drama yöntemi, zihinsel engelli bireylerin farklı kavramları öğrenmelerinde etkili olmaktadır.

Yukarıdaki ifadelerden de görüldüğü gibi eğitimde yaratıcı drama yöntemi, zihinsel engelli bireylerin gerek sosyal, gerekse de kişisel gelişiminde etkili bir yöntem olarak değerlendirilebilir. Bunun yanında zihinsel engelli bireylerin eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımında

dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Alanyazında bu konuya ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verilmektedir.

2.1.2.5. Zihinsel Engelli Bireylerin Eğitiminde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanırken Dikkat Edilmesi Gereken Kriterler

Zihinsel engelli bireylerin eğitimi kapsamında yaratıcı drama çalışmalarında dikkate alınması gereken bazı ayrıntılar vardır. Dibek (2003)'ün aktardığına göre yaratıcı drama çalışmalarında dikkate alınması gereken ayrıntılar şunlardır:

- Zihinsel engelli bireyler, taklit edecek bir bireye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bağlamda; yaratıcı drama çalışmalarında onlara model olmak gerekmektedir.
- Yaratıcı drama çalışmalarında yapılan hareketlere olabildiğince dikkat çekmek gerekmektedir.
- Sürekli olarak geri dönüt vermek gerekmektedir.
- Çalışmalarına devam etmeleri ve çabalarını sürdürmeleri için sürekli olumlu pekiştireçler verilmesi gerekmektedir.
- Yapılan aktiviteleri dikkatle, kolaydan zora doğru sıralamak gerekmektedir.
- Yaratıcı drama çalışmalarında bireyler arasında güven oluşturulmalıdır.
- Yaratıcı drama çalışmalarında final aktivitelerinin herkes açısından mutlu bitmesine dikkat edilmelidir.
- Basit aktiviteler düzenlenmelidir.
- Hayali birşeyin tarifinde mümkün olabildiğince somut kavramlar kullanılmalıdır.
- Bireysel eğitim programları için ders planı dikkatli bir şekilde hazırlanmalıdır (Ritch, 2002).

Okvuran'a (1999) göre drama etiği genel olarak drama öğretmenlerinin uymak zorunda oldukları yazılı-yazısız mesleki kuralların bütünüdür. Bunun yanında eğitimde drama liderinin sahip olması gereken temel nitelikleri şu şekilde sıralamaktadır:

- Liderin kendi değerleri olmalıdır,
- Atölyede yaşayanlar orada kalıp, farklı yerlere taşınmamalıdır,
- Drama lideri olan birey; demokratik vesaygılı olmalıdır ve insana değer vermelidir,
- Lider sürekli olarak araştırmalı ve kendini geliştirmelidir,
- İyi bir dinleyici olmalıdır,
- Lider, etkinlikleri durdurma, değiştirme ve yönlendirme hakkına sahip olmasının yanında; grubun hak ve isteklerini de göz ardı etmemelidir,
- Lider, empatik, doğal ve birleştirici olmalıdır,
- Lider kendisinin de gelişip öğrendiğinin farkında olmalıdır,
- Dramanın sınırlarını bilmelidir,
- Dramaya katılanlarda değer ve vicdan duygusu oluşturarak dramaetiğini geliştirmelidir,
- Dramada işbirliği içinde olmalı ve dürüst bir şekilde hareket etmelidir,
- Dramaya katılanların kendi yorumlarını, yargılarını, değer ve bakışaçılarını oluşturmaları için fırsat verilmelidir.

Bu ifadelerle benzer olarak Önder (2001); yaratıcı drama çalışmalarında zihinsel engelli bireylerin; dikkat süresi, sözlü anlatım becerileri, algılama güçleri ve bedensel hareketleri gibi özel yetenek ve sorunlarının dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Dibek (2003) ise yaratıcı drama çalışmalarında günlük yaşama ait etkinlik yapılmasının önemine dikkat çekerek; *çalışma sırasında ipucu ve cesaretlendirmenin gerekliliğini ifade etmektedir. Bunlarında yanında; Gönen (1998) zihinsel engelli çocukların, drama çalışmalarına uyum sağlamaları için onlara alışma süreleri verilmesi gerektiğini ifade ederek, yapılan çalışmalarda tekrar yapmanın da gerekli olduğunu belirtmektedir.*

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yaratıcı drama etkinliklerinin, zihinsel engelli bireylerin eğitiminde kullanılmasına yönelik yapılan bilimsel çalışmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

KKTC'de yaratıcı drama yönteminin eğitsel faaliyetlerde kullanılmasına ilişkin benzer içerikte bir araştırmaya rastlanmamıştır.

2.2.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Kocayörük (2000) tarafından yapılan araştırmada; sosyal davranışı yeterli düzeyde göstermeyen ilköğretim öğrencilerine temel sosyal becerileri kazandırmada dramateknikinin etkisini araştırılmıştır. Araştırma 34 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiş olup, bu öğrencilerden 16'sı drama yöntemiyle sosyal beceri eğitimi alırken, diğer 16 öğrenci ise böyle bir eğitim sürecine dahil edilmemiştir. Araştırma sonucunda; yaratıcı drama yönteminin, temel sosyal becerileri kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erhan (2000) "İlköğretim Hayat Bilgisi Dersinin Yaratıcı Drama ile Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine ve Çocukların Benlik Kavramına Etkisinin İncelenmesi" başlıklı araştırmasında yaratıcı dramanın çocukların benlik kavramlarına etkili olduğunu saptamıştır.

Akfırat (2002) tarafından yapılan araştırmada "Engelli Çocuklar için Drama Lideri Farklılıklar Yaratabilir - İlköğretimde Engelli Çocuklarla Yaratıcı Drama" başlıklı araştırmasında yaratıcı dramanın farklı engellere (özürlere) sahip çocukların eğitiminde kullanılmasının etkileri araştırılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin, engelli çocukların eğitiminde önemli katkılar sağladığı yönünde görüş belirtilen araştırmada, yaratıcı drama yönteminin belirli kurallar çevresinde uygulanması gerektiği de belirtilmiştir.

Sağırlı ve Gürdal (2002) tarafından yapılan araştırmada; ilköğretim 6. sınıf Fen Bilgisi Dersinde Elektrik konusunun öğretiminde drama yönteminin kullanılmasının, öğrencilerin tutumuna etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Fen Bilgisi dersinde drama yöntemiyle ders yapan öğrencilerin geleneksel yöntemle ders yapan sınıfa göre, derse yönelik tutumlarının daha üst düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca drama yöntemiyle işlenen derste, öğrencilerin derse katılım düzeylerinin ve öğrenme isteklerinin daha yüksek olduğu sonucuna da varılmıştır.

Duatepe ve Ubuz (2003) tarafından yapılan araştırmada 7. sınıf geometri konularının öğretilmesinde yaratıcı dramının kullanılmasını amaçlayan ders planlarının geliştirilmesi ve uygulanması üzerinde durulmuştur. Araştırmada yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına göre, yaratıcı drama yönteminin geometri konularının öğrenilmesinde ve kalıcılığında etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dibek (2003) tarafından yapılan araştırmada; 7-11 yaş öğretilbilir zihinsel engelli çocukların eğitiminde eğitici drama çalışmalarının kelime kazanımına etkisi incelenmiştir. Deney ve kontrol gruplu ön test-son test ölçümlerine dayandırılan araştırmada, eğitici drama çalışmalarının yapıldığı deney grubunda, kelime kazanımları açısından anlamlı farklılıklara rastlanmıştır.

Koç ve Dikici (2003) tarafından yapılan araştırmada, elde edilen bulgulara dayalı olarak; eğitimde drama yönteminin kullanılmasının yarattığı katkılar, toplum yaşamına uyum sağlamada önemli bir rolü olması ve çocuğun çevresinde yaşanan olayları somut olarak yaşantıya dönüştürebilmesi ve öğrenim süreçlerinde öğrendiği birçok bilgiyi uygulama imkânı bulmasına katkıda bulunduğu önemle belirtilmiştir.

Selvi (2003) tarafından yapılan araştırmada; yaratıcı drama yönteminin fen öğretiminde uygulanmasına yönelik temel ilkeler değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda; yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin zihinsel, duyuşsal ve devinışsel anlamda eğitim-öğretim sürecine aktif katılımın sağlandığı sonucuna varılmıştır. Bunun yanında; yaratıcı drama yöntemi ile öğrenci katılımının istenilen düzeyde sağlanabilmesi için drama yönteminin etkili kullanımı, uygulamaları ve koşullarına yönelik ilkelerin uygun olarak uygulanması gerektiği araştırmada ulaşılan sonuçlardan biri olmuştur.

McNaughton (2004) "Eğitimi Güçlendirmek İçin Drama" başlıklı çalışmasında 10 ve 11 yaşındaki ilköğretim öğrenciler değerlendirilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda drama yönteminin, öğrencilerin derste işlenen konuların etkili ve kalıcı şekilde öğrenmelerinde oldukça etkili bir araç olduğu saptanmıştır. Bunun yanında drama yönteminin etkili bir şekilde kullanılması

için öğrencilerle iletişim kurarken, işbirlikli bir şekilde çalışırken, görüş ve fikirlerini ifade ederken gerekli ortamların sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Ay (2005) tarafından yapılan bilimsel çalışmada ilköğretim hayat bilgisi dersinde yaratıcı drama ile geleneksel yöntemlerin öğrenci başarısı ve hatırlama düzeyi üzerindeki etkileri incelenmiştir. 68 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen araştırmanın sonucunda; yaratıcı drama yöntemiyle ders işlenen deney grubunun başarı ve kalıcılık testi puanlarının, geleneksel yöntemlerle ders işlenen gruba oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yılmaz (2006) tarafından yapılan çalışmada; fen bilgisi öğretiminde yaratıcı drama etkinliklerinin, öğrencilerin akademik başarıları ve derse karşı tutumları üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Deney ve kontrol gruplu ön test – son test modelinin kullanıldığı araştırma sonucunda, yaratıcı drama etkinliklerinin fen öğretiminde akademik başarı ve derse karşı tutum gibi etkenleri olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Karapınarlı (2007) tarafından yapılan çalışmada; ilköğretim 7. sınıf matematik dersinde, "Oran, Orantı ve Yüzde Hesapları" ünitesinin yaratıcı drama yöntemi ile sürdürülmesinin öğrencilerin başarıları ve kalıcılık düzeyine olan etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin öğrenme düzeyleri kalıcılık düzeyleri açısından yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bayrakçı (2007) tarafından yapılan çalışmada; okulöncesinde yaratıcı drama etkinliklerinin iletişim becerilerine olan etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda; yaratıcı drama etkinliklerinin okulöncesi dönemde, çocukların iletişim becerilerini geliştirmede ve programda yer alan diğer etkinliklerin uygulanmasında etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aykaç (2008), tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına etkisi incelenmiştir. Deney desen çerçevesinde gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu 64

öğrenci oluştururken,uygulama sonucunda yaratıcı drama yöntemiyle ders işlenen öğrenci grubunun başarı düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Alrutz (2009), tarafından yapılan araştırmada yaratıcı drama yönteminin ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin fen dersinde hipotez kurmaları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada iköğretim öğrencilerinin fen dersindeki bazı konulara yönelik hipotez kurma becerilerini yaratıcı drama yöntemiyle geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç (2009) tarafından yapılan araştırmada; yaratıcı drama yöntemininöğrencilerin İngilizce konuşması ve tutumlarına etkisi araştırılmıştır. Uygulama sırasında yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin İngilizce konuşma düzeyleri ve derse karşı tutumları açısından önemli oranda katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Wright (2009), tarafından yapılan araştırmada yaratıcı drama yöntemiyle desteklenen eğitimin, bireylerin kavramları öğrenme, öz değerlendirme ve rol yapma becerilerinin gelişimi arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin, bireylerde farklı kavramları öğrenme, öz değerlendirme ve rol yapma becerileri açısından önemli oranda katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Boran (2010) tarafından yapılan araştırmada; risk gruplarıyla sosyal alanda yaratıcı drama çalışmalarının etkileri incelenmiştir. Öğrenme güçlüğü yaşayan hafif derecede zihinsel engelli çocuklar ile suça itilmiş veya suç işlemeye meyilli çocukların çalışma grubu olarak belirlendiği araştırmada; yaratıcı drama çalışmalarının, öğrenme güçlüğü çeken ve hafif derecede zihinsel engelli çocukların, temel sosyal becerileri, saldırgan davranışlarla başa çıkma becerileri, konuşma becerileri ve bilişsel becerileri açısından etkili olduğu kanaatine varılmıştır.

Toivanena, Komulainen ve Ruismäkia (2010) tarafından yapılan araştırmada öğretim sürecinde yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin yaratıcılıkları üzerinde etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı

drama yönteminin, insan etkileşimi, yaratıcılık, farklı kavramları öğrenme üzerinde oldukça etkili bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.

Pongsophon (2010), tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin eğitiminde drama uygulamasının soyut ve karmaşık konuları öğrenmede, farklı olay ve konulara farklı bakış açıları geliştirerek, eleştirel düşünme becerilerini artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karadağ (2012) tarafından yapılan araştırmada yetişkinlerin katıldıkları hizmetiçi eğitim kurslarında kullanılan yaratıcı drama yöntemi hakkında görüşleri değerlendirilmiştir. Hizmetiçi eğitimlerinde yaratıcı drama yöntemi kullanılan yetişkin bireylerin; yaratıcı drama yönteminin eğitimde kullanılmasına ilişkin olumlu yönde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eğitimde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının kişisel gelişim, demokrat bir yapı oluşturma açısından önemli bir katkı sağladığı ve geleneksel yöntemlerden daha etkili olduğu yetişkin bireylerin ortak görüşlerindedir.

Bil (2012) tarafından yapılan araştırmada hizmetiçi eğitimde yaratıcı drama yönteminin etkililiği incelenmiştir. Deneysel desen çerçevesinde yapılan araştırmaya 28 otel personeli dahil edilmiştir. Araştırmada kontrol grubuyla geleneksel yöntemlerle ders işlenirken, deney grubuyla ise yaratıcı drama yöntemiyle ders işlenmiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yöntemiyle ders işlenen grubun başarı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Aydeniz (2012) tarafından yapılan araştırmada yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına ve Fransızca konuşma düzeylerine etkisi incelenmiştir. Öğretmen adaylarının çalışma grubu olarak dahil edildiği araştırmada, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin Fransızca konuşma düzeylerini artırmada etkili olduğu saptanmıştır.

Farklı ülkelerde ve zamanlarda yapılan araştırmalar incelendiğinde, yaratıcı drama yönteminin farklı özelliklerde ve farklı yaş gruplarındaki bireylerin birçok becerisini geliştirmede etkili bir yöntem olduğu

görülmektedir. Yine derlenen araştırmalarda elde edilen bulgulara göre yaratıcı drama yöntemi;

- Dil ve iletişim becerilerini geliştirmede,
- Farklı kavramlar ve onların anlamlarının öğrenilmesinde,
- Kendini daha rahat ve özgürce ifade edebilmede,
- Akademik başarıyı artırmada,
- Derse karşı tutumun olumlu yönde şekillenmesinde,
- İşbirlikli çalışma ortamları yaratmada,
- Özgüveni artırmada,
- Sosyal ilişkileri geliştirmede,
- Öğrenilen bilgilerin kalıcılığında,
- Derse aktif katılım sağlanmasında etkili ve önemli yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi konularının üzerinde durulmuş olup, her başlık altında ilgili konularla ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Zihinsel engelli çocukların eğitiminde yaratıcı drama yönteminin etkilerinin araştırıldığı bu araştırma; üç aşamalı olarak gerçekleştirilmiş, tek gruptur deneysel model deseni hazırlanmıştır. Deneysel model; araştırmacının kontrolünde, değişkenler arasındaki neden – sonuç ilişkilerini belirlemek ve gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelidir (Karasar, 2005 & Büyüköztürk, 2000).

3.2. Çalışma Grubu

Yaratıcı drama yönteminin, zihin engelli çocukların eğitiminde kullanılmasının yarattığı etkilerin incelendiği araştırmanın çalışma grubunu; Girne Özel Eğitim Merkezinde öğrenimini sürdürmekte olan, 34 zihin engelli çocuk oluşturmaktadır.

Çalışma grubunda yer alan zihinsel engelli çocukların cinsiyetlerine ilişkin bilgilere tablo 3'de yer verilmiştir.

Tablo 3. Zihinsel Engelli Çocukların Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

Cinsiyet	Sayı
Kız	18
Erkek	16
Toplam	34

Tablo 3'deki verilere göre; araştırmının çalışma grubunu oluşturan zihin engelli çocuklardan 18'i kız, 16'sı ise erkektir.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Yaratıcı drama yönteminin, zihinsel engelli çocukların eğitiminde kullanılmasının yarattığı etkilerin araştırıldığı bu çalışmada, veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından geliştirilen gözlem formu kullanılmıştır. İki kısımdan oluşan gözlem formunun birinci kısmında; zihinsel engelli bireylerin günlük yaşamsal becerilerine yönelik maddeler ikinci kısmında ise; hayat bilgisi dersine yönelik farklı kavramların öğrenimine ilişkin maddeler yer almaktadır. Geliştirilen gözlem formu 10 kişiden oluşan uzman bireylerin de görüşlerine başvurularak; gözlem formunda yer alan maddeler; "İlköğretim Hayat Bilgisi" dersi öğretim programında yer alan kazanımlar doğrultusunda hazırlanarak, listelenmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak gözlem tekniğinin kullanılmasının nedeni ise; yaratıcı drama yönteminin zihin engelli çocuklar ve gelişimlerine etkisinin haftalık süreçler doğrultusunda incelenmesi gereksinimi olarak yorumlanabilir.

3.4. Uygulama

Zihinsel engelli çocukların, günlük yaşamsal becerilerini geliştirmek ve farklı kavramları öğrenmelerine yönelik üç haftalık yaratıcı drama etkinlikleri düzenlenmiştir. Uygulama sırasında, 34 zihinsel engelli çocuktan oluşan çalışma grubuyla, haftanın belirli günlerinde yaratıcı drama temelli dersler düzenlenerek, bu derslerin onların bazı becerileri üzerindeki etkileri gözlemlenmiştir. Yapılan gözlem, özel eğitim alanında uzman öğretmenler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Yaratıcı drama etkinliklerinin, zihin engelli çocukların eğitiminde uygulanmasına yönelik gerekli izin belgeleri ise KKTC Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İlköğretim Dairesi Müdürlüğü ile Girne Özel Eğitim Merkezi (GÖEM) idaresi tarafından sağlanmıştır. Gerekli izin belgeleri ilgili kurumlardan alındıktan sonra uygulama süreci başlamıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada kullanılan gözlem formundan elde edilen veriler; SPSS 16.0 paket programında, uygun analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Zihinsel engelli bireylerin, günlük yaşamsal becerileri ve bazı kavramları öğrenmelerine yönelik maddelerin analizinde; frekans (f) – yüzdelik (%) değerler, aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (SS) kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan gözlem formuna ilişkin puan sınırları, tablo 4’de verildiği gibidir.

Tablo 4. Gözlem Formuna İlişkin Puan Sınırları

Derece/Seçenek	Puan	Puan Sınırı	Düzey
Zayıf	1.00	1.00 – 1.66	Zayıf
Orta	2.00	1.67 – 2.33	Orta
İyi	3.00	2.34 – 3.00	İyi

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde; araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda yapılan analizlere ve bu analizlerden elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

4.1. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 1. Hafta Gözlem Sonuçları

Zihinsel engelli çocukların, günlük yaşamsal becerilerine ilişkin yaratıcı drama etkinliklerinin yapıldığı 1. Hafta sonuçlarına tablo 5'de yer verilmiştir.

Tablo 5. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 1. Hafta Gözlem Sonuçları

Maddeler	Zayıf		Orta		İyi		X	SS
<i>Günlük Yaşamsal Beceriler</i>	f	%	f	%	f	%		
Doğru ve sağlıklı beslenir.	16	47,1	17	50,0	1	2,9	1,56	0,56
İnsan sağlığı ve gelişimi için tüketilmesi gereken besinler tüketir.	26	76,5	6	17,6	2	5,9	1,29	0,58
İnsan sağlığı ve gelişimi için önemli uyku düzenine sahiptir.	14	41,2	15	44,1	5	14,7	1,74	0,71
Kişisel bakımını ve temizliğini yapar.	31	91,2	3	8,8	0	0	1,18	0,58
Arkadaşları ile birlikte işbirlikli çalışmalar yapar.	33	97,1	1	2,9	0	0	1,03	0,17
El-göz koordinasyonunu ve el becerilerini geliştirir.	26	76,5	8	23,5	0	0	1,24	0,43
Farklı duygularını kontrol ederek uygun biçimde ifade eder.	33	97,1	1	2,9	0	0	1,03	0,17
Dil ve iletişim becerilerini geliştirir.	25	73,5	9	26,5	0	0	1,26	0,45
Kişisel temizliği için ilgili malzemeleri doğru kullanır.	12	35,3	20	58,8	2	5,9	1,71	0,58
Tuvalet gereksinimine ilişkin işleri destek almadan yapar.	19	55,9	13	38,2	2	5,9	1,50	0,62

Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve düzenli kullanır.	22	64,7	12	35,3	0	0	1,35	0,49
Beslenmeye ilişkin gerekli araç-gereçleri temiz ve düzenli kullanır.	29	85,3	5	14,7	0	0	1,15	0,36
Yiyecek ve içeceklerinin temizliğine dikkat eder.	29	85,3	3	8,8	2	5,9	1,21	0,54
İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutar.	23	67,6	11	32,4	0	0	1,32	0,47
Arkadaşlarının oyunlarına katılırken, onlarla oyun kurarken ve oynarken uygun davranışlarda bulunur.	31	91,2	3	8,8	0	0	1,09	0,29
Oyunlar sırasında kendisinin ve arkadaşlarının hata yapabileceğini kabul eder.	34	100,0	0	0	0	0	1,00	0,00
Öğretmeninin ve arkadaşlarının sözlerini kesmeden dinler.	34	100,0	0	0	0	0	1,00	0,00
Toplam							1,27	0,18

Tablo 5'deki verilere göre; zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerine ilişkin 1.hafta ortalama puanları "Zayıf" ($\bar{X} = 1.27$, $SS=0.18$) sınırları içerisinde. Elde edilen bu bulgu, zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerinin istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir. Yine elde edilen bu bulguya göre zihinsel engelli çocukların; "arkadaşlarıyla işbirlikli çalışmalar yapma" ve "öğretmen ve arkadaşlarının sözlerini dikkatle dinleme" becerilerini göstermede büyük oranda yetersizlik gösterdiği görülmektedir.

Şekil 2'de ise zihinsel engelli çocukların, günlük yaşamsal becerilerine ilişkin 1. Hafta gözlem puanlarına daha net bir şekilde yer verilmiştir.

Şekil 2. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 1.Hafta Sonucu

4.2. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 1.Hafta Gözlem Sonuçları

Zihinsel engelli çocukların, hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin 1.hafta gözlem sonuçlarına tablo 6'da yer verilmiş ve ortaya çıkan bulgular farklı yönlerden ele alınarak tartışılmıştır.

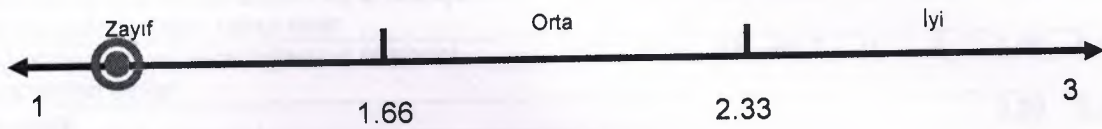
Tablo 6. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Durumlarına İlişkin 1. Hafta Gözlem Sonuçları

Maddeler	Zayıf		Orta		İyi		x	SS
<i>Günlük Yaşamsal Beceriler</i>	f	%	f	%	f	%		
Günlük yaşamda tüketilen besinleri açıklar.	34	100,0	0	0	0	0	1,00	0,00
Günlük yaşamda kullanılan nesnelerin renklerini belirtir.	8	23,5	25	73,5	1	2,9	1,79	0,48
Mevsimleri özellikleriyle açıklar.	34	100,0	0	0	0	0	1,00	0,00
Mevsim değişikliklerine bağlı olarak canlıların yaşamlarındaki değişiklikleri fark eder.	34	100,0	0	0	0	0	1,00	0,00
Vücudunun bölümlerini tanıyarak, kendisinin ve arkadaşlarının vücudunun değerli olduğunu kabul eder.	34	100,0	0	0	0	0	1,00	0,00
Organların işlevleri ile sağlıklı yaşam arasında ilişki kurar.	34	100,0	0	0	0	0	1,00	0,00
Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, dengeli ve düzenli beslenme arasındaki ilişkiyi açıklar.	33	97,1	1	2,9	0	0	1,03	0,17
Hava, su ve toprakta mevsimlere bağlı olarak meydana gelen değişiklikleri açıklar.	30	88,2	4	11,8	0	0	1,12	0,33
Gökyüzünü gözlemler ve gözlemlediği gök cisimlerini listeler.	34	100,0	0	0	0	0	1,00	0,00
Yaşadığı çevreyi temiz tutmasının kendi sağlığı ve gelişimiyle ilişkili olduğunu kavrar.	26	76,5	8	23,5	0	0	1,24	0,43
Görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel iletişim araçlarından yararlanarak doğal afetlerin zararlarını açıklar.	30	88,2	4	11,8	0	0	1,12	0,33
Doğal afetlerin etkilerinden korunmak için okuldaki güvenlik önlemlerini açıklar.	34	100,0	0	0	0	0	1,00	0,00
Evlerde kullanılan kaynakların hayatımızdaki yerini ve önemini belirtir.	31	91,2	3	8,8	0	0	1,09	0,29
Toplam							1,11	0,10

Tablo 6'daki verilere göre zihinsel engelli çocukların, hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin 1.hafta ortalama puanları "Zayıf" ($\bar{X} = 1.11$, $SS = .10$) sınırları içerisinde. Elde edilen bu bulgu; zihinsel engelli çocukların hayat bilgisi dersinin kazanımları doğrultusunda büyük oranda yetersiz olduklarını göstermektedir. Yine elde

edilen bu bulguya göre zihinsel engelli çocukların en fazla "mevsim değişikliklerine bağlı olarak çevre ve canlılarda oluşan farklılıkları kavrama", "doğal afetlere karşı gereken önlemleri alma", "mevsimlerin özelliklerini açıklama" gibi kazanımlarda yetersiz kaldıkları görülmektedir.

Şekil 3'de ise zihinsel engelli çocukların, hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin 1.hafta sonuçlarına daha net bir şekilde yer verilmiştir.

Şekil 3. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 1.Hafta Sonucu

4.3. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 2. Hafta Gözlem Sonuçları

Zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerine ilişkin 2.hafta gözlem sonuçlarına tablo 7'de yer verilmiş ve elde edilen bu veriler 1.hafta verileriyle karşılaştırılarak yaratıcı drama etkinliklerinin etkililiği incelenmiştir.

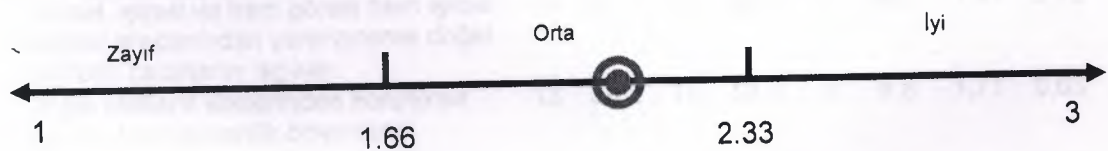
Tablo 7. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 2. Hafta Gözlem Sonuçları

Maddeler	Zayıf		Orta		İyi		x	ss
Günlük Yaşamsal Beceriler	f	%	f	%	f	%		
Doğru ve sağlıklı beslenir.	6	17,6	28	82,4	0	0	2,82	0,39
İnsan sağlığı ve gelişimi için tüketilmesi gereken besinler tüketir.	2	5,9	23	73,5	7	20,6	2,15	0,50
İnsan sağlığı ve gelişimi için önemli uyku düzenine sahiptir.	19	55,9	15	44,1	0	0	2,44	0,50
Kişisel bakımını ve temizliğini yapar.	4	11,8	22	64,7	8	23,5	2,12	0,59
Arkadaşları ile birlikte işbirlikli çalışmalar yapar.	8	23,5	21	61,8	5	14,7	1,91	0,62
El-göz koordinasyonunu ve el becerilerini geliştirir.	3	8,8	20	58,8	11	32,4	2,24	0,61
Farklı duygularını kontrol ederek uygun biçimde ifade eder.	2	5,9	26	76,5	6	17,6	2,12	0,48

Dil ve iletişim becerilerini geliştirir.	23	67,6	11	32,4	0	0	2,32	0,47
Kişisel temizliği için ilgili malzemeleri doğru kullanır.	18	52,9	16	47,1	0	0	2,47	0,51
Tuvalet gereksinimine ilişkin işleri destek almadan yapar.	22	64,7	12	35,3	0	0	2,35	0,49
Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve düzenli kullanır.	2	5,9	22	64,7	10	29,4	2,24	0,55
Beslenmeye ilişkin gerekli araç-gereçleri temiz ve düzenli kullanır.	1	2,9	28	82,4	5	14,7	2,12	0,41
Yiyecek ve içeceklerinin temizliğine dikkat eder.	2	5,9	23	67,6	9	26,5	2,21	0,54
İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutar.	0	0	22	64,7	12	35,3	2,35	0,49
Arkadaşlarının oyunlarına katılırken, onlarla oyun kurarken ve oynarken uygun davranışlarda bulunur.	4	11,8	26	76,5	4	11,8	2,00	0,49
Oyunlar sırasında kendisinin ve arkadaşlarının hata yapabileceğini kabul eder.	5	14,7	27	79,4	2	5,9	1,91	0,45
Öğretmenin ve arkadaşlarının sözlerini kesmeden dinler.	12	35,3	22	64,7	0	0	1,65	0,49
Toplam							2,20	0,23

Tablo 7'deki verilere göre zihinsel engelli çocukların, günlük yaşamsal becerilerine ilişkin 2.hafta ortalama puanları "Orta Derece" ($\bar{X} = 2.20$, $SS = .23$) sınırları içerisinde. Elde edilen bu bulgu; yaratıcı drama etkinliklerinin, zihinsel engelli bireylerin günlük yaşamsal becerilerini geliştirmede katkı sağladığı ve bir önceki hafta yapılan uygulamadan bu yana önemli bir gelişme kaydedildiğini göstermektedir.

Şekilde 4'de ise zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerine ilişkin 2.hafta sonuçlarına görsel olarak yer verilmiştir.

Şekil 4. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 2.Hafta Sonucu

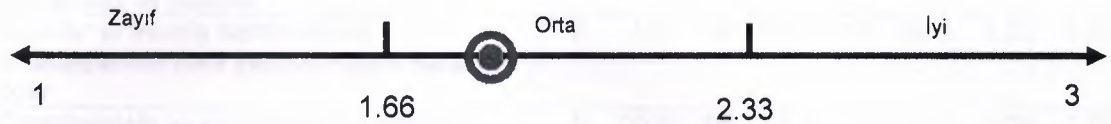
4.4.Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 2. Hafta Gözlem Sonuçları

Zihinsel engelli çocukların, hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin 2.hafta gözlem sonuçlarına tablo 8'de yer verilmiş ve elde edilen bu veriler 1.hafta verileriyle karşılaştırılarak yaratıcı drama etkinliklerinin etkililiği incelenmiştir.

Tablo 8. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 2. Hafta Gözlem Sonuçları

Maddeler	Zayıf		Orta		İyi		X	SS
<i>Günlük Yaşamsal Beceriler</i>	f	%	f	%	f	%		
Günlük yaşamda tüketilen besinleri açıklar.	6	17,6	25	73,5	3	8,8	1,91	0,51
Günlük yaşamda kullanılan nesnelerin renklerini belirtir.	1	2,9	19	55,9	14	41,2	2,38	0,55
Mevsimleri özellikleriyle açıklar.	15	44,1	18	52,9	1	2,9	1,59	0,56
Mevsim değişikliklerine bağlı olarak canlıların yaşamlarındaki değişiklikleri fark eder.	13	38,2	20	58,8	1	2,9	1,65	0,54
Vücudunun bölümlerini tanıyarak, kendisinin ve arkadaşlarının vücudunun değerli olduğunu kabul eder.	9	26,5	22	64,7	3	8,8	1,82	0,58
Organların işlevleri ile sağlıklı yaşam arasında ilişki kurar.	10	29,4	21	61,8	3	8,8	1,79	0,59
Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, dengeli ve düzenli beslenme arasındaki ilişkiyi açıklar.	5	14,7	26	76,5	3	8,8	1,94	0,49
Hava, su ve toprakta mevsimlere bağlı olarak meydana gelen değişiklikleri açıklar.	11	32,4	18	52,9	5	14,7	1,82	0,67
Gökyüzünü gözlemler ve gözlemlediği gök cisimlerini listeler.	11	32,4	17	50,0	6	17,6	1,85	0,70
Yaşadığı çevreyi temiz tutmasının kendi sağlığı ve gelişimiyle ilişkili olduğunu kavrar.	3	8,8	22	64,7	9	26,5	2,18	0,58
Görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel iletişim araçlarından yararlanarak doğal afetlerin zararlarını açıklar.	10	29,7	15	44,1	9	26,5	1,97	0,76
Doğal afetlerin etkilerinden korunmak için okuldaki güvenlik önlemlerini açıklar.	13	38,2	18	52,9	3	8,8	1,71	0,63
Evlerde kullanılan kaynakların hayatımızdaki yerini ve önemini belirtir.	7	20,6	22	64,7	5	14,7	1,94	0,60
Toplam							1,89	0,37

Tablo 8'deki verilere göre zihinsel engelli çocukların hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin 2.hafta ortalama puanları "Orta Derece" ($\bar{X} = 1.89$, $SS = .37$) sınırları içerisinde. Elde edilen bu bulgu, yaratıcı drama etkinliklerinin, hayat bilgisi dersi kapsamında bazı kavramların öğrenilmesi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Şekil 5'de ise bu bulguya görsel olarak yer verilmiştir.

Şekil 5. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 2.Hafta Sonucu

4.5.Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 3. Hafta Gözlem Sonuçları

Zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerine ilişkin 3.hafta gözlem sonuçlarına tablo 9'da yer verilmiş ve elde edilen bu veriler 1.hafta ve 2.hafta verileriyle karşılaştırılarak yaratıcı drama etkinliklerinin etkililiği incelenmiştir.

Tablo 9. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 3. Hafta Gözlem Sonuçları

Maddeler	Zayıf		Orta		İyi		x	SS
	f	%	f	%	f	%		
Günlük Yaşamsal Beceriler								
Doğru ve sağlıklı beslenir.	0	0	1	2,9	33	97,1	2,97	0,17
İnsan sağlığı ve gelişimi için tüketilmesi gereken besinler tüketir.	1	2,9	21	61,8	12	35,3	2,32	0,53
İnsan sağlığı ve gelişimi için önemli uyku düzenine sahiptir.	0	0	15	44,1	19	55,9	2,56	0,50
Kişisel bakımını ve temizliğini yapar.	1	2,9	19	55,9	14	41,2	2,38	0,55
Arkadaşları ile birlikte işbirlikli çalışmalar yapar.	3	8,8	21	61,8	10	29,4	2,21	0,59
El-göz koordinasyonunu ve el becerilerini geliştirir.	1	2,9	15	44,1	18	52,9	2,50	0,56
Farklı duygularını kontrol ederek uygun biçimde ifade eder.	0	0	21	61,8	13	38,2	2,38	0,49
Dil ve iletişim becerilerini geliştirir.	0	0	15	44,1	19	55,9	2,56	0,50
Kişisel temizliği için ilgili malzemeleri doğru kullanır.	0	0	11	32,4	23	67,6	2,68	0,47
Tuvalet gereksinimine ilişkin işleri destek almadan yapar.	0	0	16	47,1	18	52,9	2,53	0,51
Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve düzenli kullanır.	0	0	20	58,8	14	41,2	2,41	0,50
Beslenmeye ilişkin gerekli araç-gereçleri temiz ve düzenli kullanır.	1	2,9	15	44,1	18	52,9	2,50	0,56
Yiyecek ve içeceklerinin temizliğine dikkat eder.	1	2,9	14	41,2	19	55,4	2,53	0,56

İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutar.	0	0	15	44,1	19	55,9	2,56	0,50
Arkadaşlarının oyunlarına katılırken, onlarla oyun kurarken ve oynarken uygun davranışlarda bulunur.	3	8,8	15	44,1	16	47,1	2,38	0,65
Oyunlar sırasında kendisinin ve arkadaşlarının hata yapabileceğini kabul eder.	2	5,9	19	55,9	13	38,2	2,32	0,59
Öğretmenin ve arkadaşlarının sözlerini kesmeden dinler.	8	23,5	15	44,1	11	32,4	2,09	0,75
Toplam							2,46	0,27

Tablo 9'daki verilere göre zihinsel engelli çocukların, günlük yaşamsal becerilerine ilişkin 3.hafta ortalama puanları "iyi" ($\bar{X} = 2.46$, $SS = .27$) sınırları içerisinde. Elde edilen bu bulgu; yaratıcı drama etkinliklerinin, zihinsel engelli bireylerin günlük yaşamsal becerilerini geliştirmede katkı sağladığı ve önceki haftalarda yapılan uygulamadan, bu yana önemli bir gelişme kaydedildiğini göstermektedir.

Şekilde 6'da ise zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerine ilişkin 3.hafta sonuçlarına görsel olarak yer verilmiştir.

Şekil 6. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin 3.Hafta Sonucu

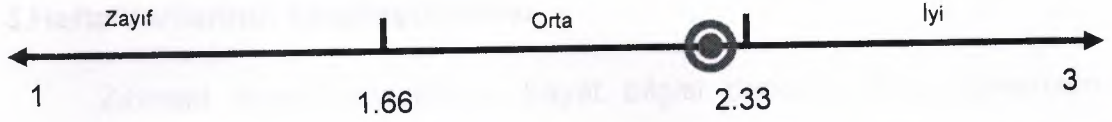
4.6.Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 3. Hafta Gözlem Sonuçları

Zihinsel engelli çocukların, hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin 4.hafta gözlem sonuçlarına tablo 10'da yer verilmiş ve elde edilen bu veriler 1.hafta ile 2.hafta verileriyle karşılaştırılarak yaratıcı drama etkinliklerinin etkililiği incelenmiştir.

Tablo 10. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramların Öğrenme Durumlarına İlişkin 3. Hafta Gözlem Sonuçları

Maddeler	Zayıf		Orta		İyi		x	SS
	f	%	f	%	f	%		
Günlük Yaşamsal Beceriler								
Günlük yaşamda tüketilen besinleri açıklar.	1	2,9	19	55,9	14	41,2	2,38	0,55
Günlük yaşamda kullanılan nesnelerin renklerini belirtir.	0	0	12	35,3	22	64,7	2,65	0,49
Mevsimleri özellikleriyle açıklar.	9	26,5	15	44,1	10	29,4	2,03	0,76
Mevsim değişikliklerine bağlı olarak canlıların yaşamlarındaki değişiklikleri fark eder.							2,12	0,59
Vücudunun bölümlerini tanıyarak, kendisinin ve arkadaşlarının vücudunun değerli olduğunu kabul eder.	44	11,8	22	64,7	8	23,5	2,26	0,62
Organların işlevleri ile sağlıklı yaşam arasında ilişki kurar.	3	8,8	19	55,9	12	35,3	2,32	0,59
Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, dengeli ve düzenli beslenme arasındaki ilişkiyi açıklar.	2	5,9	19	55,9	13	38,2	2,24	0,55
Hava, su ve toprakta mevsimlere bağlı olarak meydana gelen değişiklikleri açıklar.	2	5,9	22	64,7	10	29,4	2,15	0,70
Gökyüzünü gözlemler ve gözlemlediği gök cisimlerini listeler.	6	17,6	17	50,0	11	32,4	2,12	0,69
Yaşadığı çevreyi temiz tutmasının kendi sağlığı ve gelişimiyle ilişkili olduğunu kavrar.	6	17,6	18	52,9	10	29,4	2,56	0,56
Görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel iletişim araçlarından yararlanarak doğal afetlerin zararlarını açıklar.	1	2,9	13	38,2	20	58,8	2,29	0,72
Doğal afetlerin etkilerinden korunmak için okuldaki güvenlik önlemlerini açıklar.	5	14,7	14	41,2	15	44,1	2,03	0,72
Evlerde kullanılan kaynakların hayatımızdaki yerini ve önemini belirtir.	1	2,9	14	41,2	19	55,9	2,53	0,56
Toplam							2,28	0,34

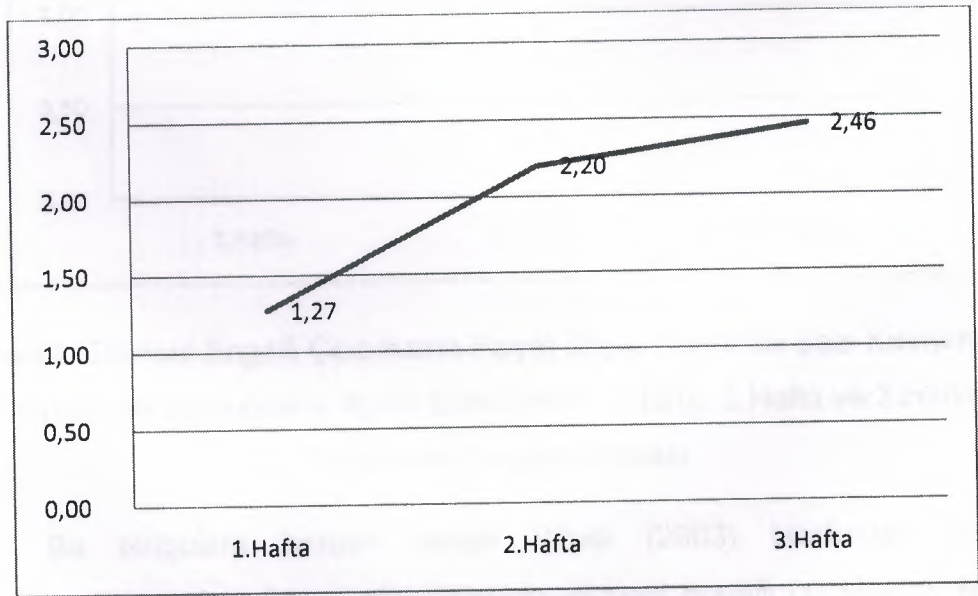
Tablo 10'daki verilere göre zihinsel engelli çocukların hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin 3.hafta ortalama puanları "Orta Derece" ($\bar{X} = 2.28$, $SS=0.34$) sınırları içerisindedir. Elde edilen bu bulgu, yaratıcı drama etkinliklerinin, hayat bilgisi dersi kapsamında bazı kavramların öğrenilmesi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Şekil 7'de ise bu bulguya görsel olarak yer verilmiştir.

Şekil 7. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin 3.Hafta Sonucu

4.7. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin Elde Edilen 1.Hafta, 2.Hafta ve 3.Hafta Verilerinin Karşılaştırılması

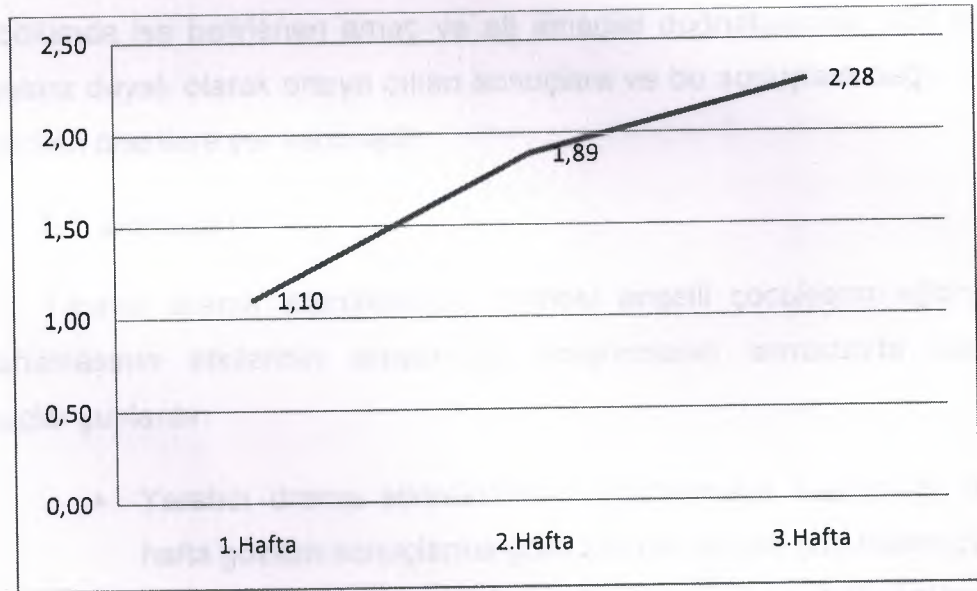
Zihinsel engelli çocukların, günlük yaşamsal becerilerine ilişkin 1.hafta ortalama puanları ($\bar{X}$); 1.27, 2.hafta ortalama puanları ($\bar{X}$); 2.20, 3. hafta ortalama puanları ($\bar{X}$) ise 2.46'dır. Elde edilen bu bulgu; yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanmaya başlanmasıyla her hafta zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerilerinin gelişimine artarak devam eden bir katkı sağladığını göstermektedir. Şekil 8'de yer alan grafikte ise bu gelişime daha net bir şekilde yer verilmiştir.

Şekil 8. Zihinsel Engelli Çocukların Günlük Yaşamsal Becerilerine İlişkin Elde Edilen 1.Hafta, 2.Hafta ve 3.Hafta Verilerinin Karşılaştırılması

4.8. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin Elde Edilen 1.Hafta, 2.Hafta ve 3.Hafta Verilerinin Karşılaştırılması

Zihinsel engelli çocukların, hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine ilişkin 1.hafta ortalama puanları ($\bar{X}$); 1.10, 2.hafta ortalama puanları ($\bar{X}$); 1.89, 3. hafta ortalama puanları ($\bar{X}$) ise 2.28'dir. Elde edilen bu bulgu; yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanmaya başlanmasıyla her hafta zihinsel engelli çocukların hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerine artarak devam eden bir katkı sağladığını göstermektedir. Şekil 9'da yer alan grafikte ise bu gelişime daha net bir şekilde yer verilmiştir.

Şekil 9. Zihinsel Engelli Çocukların Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Kavramları Öğrenme Düzeylerine İlişkin Elde Edilen 1.Hafta, 2.Hafta ve 3.Hafta Verilerinin Karşılaştırılması

Bu bulgulara benzer olarak Dibek (2003) tarafından yapılan araştırmada yaratıcı drama etkinliklerinin zihinsel engelli çocukların, kelime kazanımları ve dil gelişimleri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Yine benzer olarak; Bayrakçı (2007) tarafından yapılan araştırmada okulöncesinde yaratıcı drama etkinliklerinin dil gelişimi üzerinde etkisi incelenmiş ve sonucunda yaratıcı drama etkinliklerinin dil gelişimi üzerinde etkili bir yöntem olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırma; yaratıcı drama etkinliklerinin, zihinsel engelli çocukların eğitiminde kullanılmasının etkilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde ise belirlenen amaç ve alt amaçlar doğrultusunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlara ve bu sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Yaratıcı drama etkinliklerinin, zihinsel engelli çocukların eğitiminde kullanılmasının etkilerinin araştırıldığı araştırmanın sonucunda ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanmaya başlandığı birinci hafta gözlem sonuçlarına göre zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerileri ve hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerinin istenilen boyutta olmadığı belirlenmiştir.
- Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulandığı ikinci hafta gözlem sonuçlarına göre zihinsel engelli çocukların günlük yaşamsal becerileri ve hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeyleri açısından bir gelişim kaydedildiği gözlemlenmiştir.
- Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulandığı 3.haftaya gelindiğinde, zihinsel engelli çocukların gerek günlük yaşamsal becerileri gerekse de hayat bilgisi dersinde bazı kavramları öğrenme düzeylerinde önemli oranda bir gelişim kaydedildiği

saptanmıştır. Bu sonuçlar yaratıcı drama etkinliklerinin, zihinsel engelli çocukların eğitiminde etkili olduğunu göstermektedir.

- Yaratıcı drama yönteminin, zihinsel engelli çocukların; doğru ve sağlıklı beslenme, düzenli uyku, kişisel bakım ve temizlik, farklı duyguları ifade edebilme, dil ve iletişim becerilerini geliştirme, tuvalet gereksinimine ilişkin işleri desteksiz yapabilme, ev ve okuldaki eşyaları doğru ve temiz kullanabilme, arkadaş ve öğretmen ilişkilerini uygun şekilde sürdürebilme gibi becerilerinin gelişiminde etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Yaratıcı drama yönteminin, zihinsel engelli çocukların; günlük yaşamda tüketilen besinleri açıklama, renkleri kavrama, mevsimleri özellikleriyle açıklama, kendi vücudunu ve organlarını tanıma, doğal afetlere karşı alınabilecek önlemleri sıralama gibi hayat bilgisi dersinin içeriğini oluşturan konuları öğrenmelerinde etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere; araştırmacılara yönelik öneriler ve öğretmen, öğretmen adayları ile eğitim kurumlarına yönelik öneriler olmak üzere iki başlık altında yer verilmiştir.

5.2.1. Öğretmen, Öğretmen Adayları ve Eğitim Kurumlarına Dönük Öneriler

- Zihinsel engelli çocukların; sosyal, bilişsel ve dil gelişimine katkı sağlayacak etkili öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.
- Zihinsel engelli çocukların eğitiminde yaratıcı drama etkinlikleri yapılmalı ve bu etkinliklerin dersin kazanımları doğrultusunda etkililiği gözlemlenmelidir.
- Farklı eğitici drama programları hazırlanmalıdır.
- Zihinsel engelli çocuklarla çalışan eğitimcilere ve eğitimci adaylarına, yaratıcı drama ve buna yönelik etkinliklerinin

uygulanması konusunda hem hizmet öncesi hem de hizmet sonrası düzenlenebilecek seminer, konferans veya çalıştay yoluyla eğitim verilmelidir.

- Eğitim kurumlarında yaratıcı drama etkinliklerin rahat ve doğru olarak uygulanabileceği ortam/ortamlar hazırlanmalıdır.
- Öğretmen ve öğretmen adaylarının, alanda uzman kişilerin de katılımıyla düzenlenebilecek konferans veya seminerler yoluyla yaratıcı drama yöntemi ve etkililiği konusunda farkındalıkları artırılmalıdır.

5.2.1. Araştırmacılara Dönük Öneriler

- İleriki yıllarda yapılacak benzer nitelikteki araştırmalarda, yaratıcı drama yönteminin etkililiği farklı faktörler doğrultusunda da incelenmelidir.
- İleriki yıllarda yapılacak benzer nitelikteki araştırmalarda, daha büyük gruplarla çalışılmalıdır.
- Yaratıcı drama yönteminin öğrenme-öğretme sürecindeki etkililiği farklı özelliklerde, farklı yaş gruplarından bireylerle de araştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H.Ö. (2006). *Eğitimde Yeni Bir Yöntem ve Disiplin:Yaratıcı Drama*. Naturel Yayıncılık: Ankara.
- Akfırat, F. Ö. (2002). Engelli Çocuklar için Drama Lideri Farklılıklar Yaratabilir - İlköğretimde Engelli Çocuklarla Yaratıcı Drama.Türkiye 4. Drama LiderleriBuluşması ve Ulusal Drama Semineri: Ankara.
- Allen, K. E. & Cowdery, G. E. (2005). The Exceptional Child Inclusion in Early Childhood Education. Australia, Canada, Mexico, Singapore, Spain, UnitedKingtom & United States: Thomson Delmar Learning.
- Alrutz, M. (2009). Granting Science A Dramatic License: Exploring a 4th Grade Science Classroom And The Possibilities For Integrating Drama.Teaching Artist Journal, 2,1, 31-39.
- Aslan, N. (2007). *Dramada Dört Temel Kavram, Dört temel teknik: Rol Oyunu, Doğaçlama, Dramatizasyon ve Oyun*.Oluşum Yayınları: Ankara.
- Aydeniz, H. (2012). Yaratıcı Drama Yönteminin Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Ve Fransızca KonuşmayaYönelik Tutumlarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ay, T. S. (2005).İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretiminde Yaratıcı Drama ve GelenekselYöntemlerin Öğrenci Başarısı ve Hatırd Tutma Düzeyi Üzerindeki Etkileri. YüksekLisans Tezi.Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Aykaç, M. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bayhan, P. (1995). Zihinsel Özürlü Çocuklarda Drama. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(1), 46-48.

- Bayrakçı, M. (2007). Okulöncesinde Yaratıcı DramaEtkinliklerinin İletişim Becerilerinin Gelişmesi Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Bıyıklı, L. (1988). Ülkemizde Zihinsel Özürlü Çocukların Eğitimindeki Güçlüklerle Çözüm Yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20(1).
- Bil, E. (2012). Hizmet İçi Eğitimde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boal, A. (2010). *Oyuncular ve Oyuncu Olmayanlar için Oyunlar*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi: İstanbul.
- Boran, E. (2010). Risk Gruplarıyla Sosyal Alanda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2001). *Deneyisel Desenler*. Pegem Yayıncılık: Ankara.
- Cavkaytar, A.(Diken, İ. H.(2005). *Özel Eğitime Giriş*. Kök Yayıncılık: Ankara.
- Cook, R. E., Klein, M. D. & Tessier, A. (2004). *Adapting Early ChildhoodCurricula for Children in Inclusive Setting*. (6 th. Ed). Upper Sandle River, New Jersey, Columbus & Ohio: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Çağlar ,D. (1987) *Geri Zekalı Çocuklar ve Eğitimi*. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları: Ankara.
- Çiftçi, D. H. (2007). Zihinsel Engelli Çocuklara Renk Kavramını Kazandırmada Eş Zamanlı İpucuyla Öğretimin Bireysel ve Grup Eğitimindeki Etkisinin Karşılaştırılması. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö.,& Kaya, Z. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Demiröz, Ü. (1998). Zihinsel Engelli Çocuklarda İnce Devinsel Becerilerin Gelişiminin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Programı, Ankara.
- Dibek, E. (2003). 7-11 Yaş Öğretilbilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Eğitici Dramanın Kelime Kazanımına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dibek, E. (2003). 7-11 Yaş Öğretilbilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Eğitici Dramanın Kelime Kazanımına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dorion, R. K. (2009). Science through Drama: A multiple case exploration of the characteristics of drama activities used in secondary science lessons. *International Journal of Science Education*, 31: 16, 2247 — 2270.
- Dorsett, P.G., Kelly, J.A. (1984). Social Skills Training with the mentally retarded. *Advances in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, Vol 2, London: England.
- Duatepe, A. & Ubuz, B. (2003). Drama Temelli Geometri Ders Planlarının Geliştirilmesi ve Uygulanması, Eğitim Reformu Girişimi <http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler/Behiye%20Ubuz.doc>, (17.07.2013 tarihinde alınmıştır).
- Erhan, T.Ü., (2000). İlköğretimde Hayat Bilgisi Dersinin Drama ile verilmesinin Dersin Öğrenilmesine ve Çocukların Benlik Kavramlarına Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Eripek S. (2003). Özel Eğitim. *Çoluk Çocuk Dergisi*. 6, 24-33.
- Eripek, S. (2005). *Zeka Geriliği*. Kök Yayıncılık: Ankara.

- Ersoy, Ö. & Avcı, N. (2000) *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri*. Ya-Pa Yayınları: Ankara
- Fetko, K.S., Schuster, J.W., Harley, D.A. & Collins, B.C. (1999). Using Simultaneous Prompting to Teach a Chained Vocational Task to Young Adults with Severe Intellectual Disabilities. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*. 34(3), 318-329.
- Gençay, G. (2007). Üç-Dört Yaş Gelişim Özelliği Gösteren Zihinsel Engelli Çocukların Aldıkları Eğitimin Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gönen, M. (1998). *Özürlü Çocuklarda Drama ile Eğitim Programları*. Aşama Ltd.Şt.: Ankara.
- Gönen, M., & Dalkılıç, U., N. (2000). *Çocuk Eğitiminde Drama*. Epsilon Yayıncılık: İstanbul.
- Gönen, M., (2000). Çocuk Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanılması. Türkiye I. DramaLiderleri Buluşması, Oluşum Tiyatrosu Drama Atölyesi Yayınları: Ankara.
- Gresnight, H. A. (2000). *Erken Müdahale. Görme Özürlülerin Eğitimi*. Kazım Karataş (Ed.). Türk Tarih Kurumu Basımevi: Ankara.
- Hooper, S.R. & Umansky, W. (2004). *Young Children with Special Needs*. (4 th.Ed). Upper Saddle River, New Jersey, Columbus & Ohio: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Hradilkova, T. (2000). *Bir Süreç Olarak Erken Müdahale Hizmeti. GörmeÖzürlülerin Eğitimi*. Kazım Karataş (Ed.). Türk Tarih Kurumu Basımevi: Ankara.
- Karadağ, N. (2012). Yetişkinlerin Katıldıkları Hizmet İçi Eğitimlerinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yöntemi Hakkındaki Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karapınarlı, R. (2007). İlköğretim 7. Sınıf Matematik Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarı ve Kalıcılık Düzeyine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (15. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

Karataş, S. & Özcan, S. (2010). Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine ve Proje Geliştirmelerine Etkisi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(1), 225-243.

Karen L., Salekin, K., Olley, J. G., & Hedge, K.A, (2010). Offenders with intellectual disability: characteristics, prevalence, and issues in forensic assessment. Journal of Mental Health Research in intellectual Disabilities, 3, 97-116.

Kılıç, Ş. & Tuncel, M. (2009). Yaratıcı Dramanın İngilizce Konuşmaya ve Tutuma Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(2).

Kılıç, Ş. (2009). Yaratıcı Dramanın İngilizce Konuşmaya ve Tutuma Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Kocayörük, A. (2000). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kocayörük, A. (2004). *Duygusal Zeka Eğitiminde Drama Etkinlikleri*. Nobel Yayınları: Ankara.

Koç, M., & Dikici, H. (2003). Eğitimde Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması. İlköğretim-Online Öğretim Uygulamaları Serisi. <http://ilkogretimonline.org.tr/vol2say1/ou1/ou1.pdf>, (06.07.2007 tarihinde alınmıştır).

- Köse, E. (2005). Özel Eğitim Gereksinimi Olan Çocukların Gelişimine Seramik Eğitiminin Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kulaksızoğlu, A. (2003). *Farklı Gelişen Çocuklar*. Epsilon Yayıncılık: İstanbul.
- Kuzgun, Y. & Deryakulu, D. (2009) *Eğitimde Bireysel Farklılıklar* (2. Baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükkaraca, N. (2000). Zihinsel Özürlü Birey, Cinsel Yaşam ve Aile Eğitimi. Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu:Ankara.
- Lerner, J. W., Lowenthal, B. & Egan, R. W. (2003). *Preschool Children with Special Needs*. (2.th. Ed). Boston.
- Littledyke, M.(2001). *Drama and Primary Science*. Educational Resources Information Center.
- M.E.B. (2000). Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. M.E.B. Basımevi.
- McCaslin, N. (1990). *Okulda Yaratıcı Drama*. by Longman, A Division of Addison Wesley Publishing, Co. Inc.,: New York.
- McClean, M., Wolery, M. & Bailey, J. R., D., B. (2004). *Assessing Infants and Preschoolers with Special Needs*. Upper Saddle River, New Jersey, Columbus & Ohio: Merrill Prentice.
- McNaughton, M. J. (2004). *Educational Drama in the Teaching of Education for Sustainability*. *Environmental Education Research*, <http://www.ingentaconnect.com/>, (03.08.2013 tarihinde alınmıştır.).
- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı*. MEB Yayınları: Ankara.

Nutku, Ö. (2001). *Drama Sanatı*. Kabalcı Yayıncılık: İstanbul.

Okvuran, A. (1999). *"Drama Etiği" Türkiye 1. Drama Liderleri Buluşması*. Fersa Matbaacılık: Ankara.

Oymak, V. (1998). *Zeka Ozurlu Cocukların Yetistirilmesi*. 2.Baskı. Sabev Yayınları: Ankara.

Önder, A. (2001). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. 3.Baskı. EpsilonYayınları: İstanbul

Özer, S. (2001). *Engelliler için Beden Egitimi ve Spor*. Nobel Yayınları: İstanbul.

Özsoy, Y., Özyürek, M. & Eripek, S. (2002). *Özel Eğitime Giriş*. Karatepe Yayınları:Ankara.

Özsoy,Y., Özyürek,M., & Eripek,S. (1997). *Özel Eğitime Giriş: Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar*. Karatepe Yayınları: Ankara.

Öztürk, A. (2007). *İlköğretimde Drama*. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

Pongsophon, P.(2010) Using process drama to enhance pre-service teachers' understanding of science and religion. *Cult Stud of Science Education*, 5, 141–156.

Ritch, P. (2002). "Adapting Creative Drama Activities For Special Populations" Illinois State University's Creative Drama WEB site. (12.07.2013 tarihinde alınmıştır.)

Rothlisberg, B.A. (1992). Social Accetance of Mentally Retarded Children by Nonlabeled Peers. *Eric Digest*.

Sağırlı, H. E. & Gürdal, A. (2002). Fen Bilgisi Dersinde Drama Tekniğinin Öğrenci Tutumuna Etkisi. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi: Ankara.

- Sarı, H. (2003). *Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler*. PegemA Yayıncılık: Ankara
- Savucu, Y. (2005). Zihinsel Engellilerde Basketbol Antrenmanının Fiziksel Uygunluk Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Selvi, K. (2003). Eğitimde Yaratıcı Drama Yöntemini Uygulama İlkeleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 181-188.
- Sönmez, A. (2011). Zihin Engelli Çocukların Sosyal Becerileri İle Artikülasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sucuoğlu, B. & Kargın, T. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar Yöntemler Teknikler*. Morpa Yayınları: İstanbul
- Tezer, M. & Aktunç, E. (2010) Teacher opinions in the implementation of the drama method in mathematics teaching. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 5836-5840.
- Toivanen, T., Komulainen, K. & Ruismäki, H. (2011). Drama education and improvisation as a resource of teacher student's creativity. International Conference on Education and Educational Psychology, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 12, 60-69.
- Topaloğlu, O., Karabulut, H. & Cebeci, S. (2003). Zihinsel Öğrenme Yetersizliği Nedir? . *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*.
- Tuluk, N. (2004). *Yaratıcı Drama*. Pivoka Yayınları: İstanbul.
- Turnbull, R., Turnbull, A., Shank, M. & Smith, S. J. (2004). *Exceptional Lives*. (4.th Ed). Upper Saddle River, New Jersey, Clonbus & Ohio: Merrill Prentice.

- Uther, D. & Brar, E. (1996). Küçük Adımlar Gelişimsel Geriliği Olan ÇocuklaraYönelik Erken Eğitim Programı, 4. Kitap Büyük Kas Becerileri, Destek EğitimProgramı Zihinsel Özürlülere Destek Derneği.
- Uysal, A. (1999). Zihin Engelli ve Normal Öğrencilerin Sosyal BeceriDüzeylerinin Karşılaştırılması.4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri,Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Uzunboyu, H. & Hürsen, Ç. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Üstündag, T. (2002). *Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü*, Pegem Akademi:Ankara.
- Warner, C. D. & Andersen, C.(2004) Process Drama And Science Inquiry. *Youth Theatre Journal*, 18(1).
- Wright, P. R.(2009). Drama Education And Development of Self: Myth or Reality?.*Social Psychology of Education*. 9, 43-65.
- Yılmaz, G. (2006). Fen Bilgisi Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yılmaz, G. (2006). Fen Bilgisi Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yiğit, Ç. (2010). Müzikte Yaratıcı Drama. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-10.

EK 1 - Zihinsel Engelli Çocukların Eğitiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması

Gözlem Formu

Maddeler	Çok Kötü	Kötü	Orta Derece	İyi	Çok İyi
Günlük Yaşamsal Beceriler					
Doğru ve sağlıklı beslenir.					
İnsan sağlığı ve gelişimi için tüketilmesi gereken besinler tüketir.					
İnsan sağlığı ve gelişimi için önemli uyku düzenine sahiptir.					
Kişisel bakımını ve temizliğini yapar.					
Arkadaşları ile birlikte işbirlikli çalışmalar yapar.					
El-göz koordinasyonunu ve el becerilerini geliştirir.					
Farklı duygularını kontrol ederek uygun biçimde ifade eder.					
Dil ve iletişim becerilerini geliştirir.					
Kişisel temizliği için ilgili malzemeleri doğru kullanır.					
Tuvalet gereksinimine ilişkin işleri destek almadan yapar.					
Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve düzenli kullanır.					
Beslenmeye ilişkin gerekli araç-gereçleri temiz ve düzenli kullanır.					
Yiyecek ve içeceklerinin temizliğine dikkat eder.					
İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutar.					
Arkadaşlarının oyunlarına katılırken, onlarla oyun kurarken ve oynarken uygun davranışlarda bulunur.					
Oyunlar sırasında kendisinin ve arkadaşlarının hata yapabileceğini kabul eder.					
Öğretmeninin ve arkadaşlarının sözlerini kesmeden dinler.					
Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Farklı Kavramları Öğrenme					
Günlük yaşamda tüketilen besinleri açıklar.					
Günlük yaşamda kullanılan nesnelerin renklerini belirtir.					
Mevsimleri özellikleriyle açıklar.					
Mevsim değişikliklerine bağlı olarak canlıların yaşamlarındaki değişiklikleri fark eder.					
Vücudunun bölümlerini tanıyarak, kendisinin ve arkadaşlarının vücudunun değerli olduğunu kabul eder.					
Organların işlevleri ile sağlıklı yaşam arasında ilişki kurar.					
Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, dengeli ve düzenli beslenme arasındaki ilişkiyi açıklar.					
Hava, su ve toprakta mevsimlere bağlı olarak meydana gelen değişiklikleri açıklar.					
Gökyüzünü gözlemler ve gözlemlediği gök cisimlerini listeler.					
Yaşadığı çevreyi temiz tutmasının kendi sağlığı ve gelişimiyle ilişkili olduğunu kavrar.					
Görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel iletişim araçlarından yararlanarak doğal afetlerin zararlarını açıklar.					
Doğal afetlerin etkilerinden korunmak için okuldaki güvenlik önlemlerini açıklar.					
Evlerde kullanılan kaynakların hayatımızdaki yerini ve önemini belirtir.					

EK 2 – İzin Belgesi

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

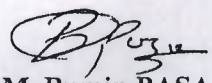
Sayı: İÖD.0.00-35/2012/1B—662

Lefkoşa, 2 Mayıs 2012

Sayın Aynure FIÇICI,
Yakın Doğu Üniversitesi.

“Özel Eğitim Alan çocukların Yaratıcı Drama Yöntemi ile Günlük Yaşam Becerilerinin Geliştirilmesi” konulu tez çalışmanız Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş ve Müdürlüğümüze bağlı **Girne Özel Eğitim Merkezi’nde** gözlem yapmanızda bir sakınca görülmemiştir.

Ancak gözlem için önceden Girne Özel Eğitim Merkezi Müdürlüğünden izin alınması ve uygulama tamamlandıktan sonra da gözlem sonuçlarının Müdürlüğümüze ve Talim Terbiye Dairesi Müdürlüğüne iletilmesi hususunda bilgilerinizi saygı ile rica ederim.

M. Bumin PAŞA
 Müdür

/AA

**EK 3 – Zihin Engelli Çocuklarla Yapılan Yaratıcı Drama Etkinliklerine
İlişkin Bazı Örnek Görüntüler**

